ئەلقەی سێیەم

زنجیرەی بابەتە هەنوکەییەکان

بە دوورخستنەوەی ئافرەت لە ئیسلام چ زیانێک دەکەین ؟!

نوزاد

بەدورخستنەوەی

ئافرەت لە ئیسلام

چ زیانێک دەکەین ؟!

بەدورخستنەوەی

ئافرەت لە ئیسلام

چ زیانێک دەکەین؟!

بۆ بڵاوکردنەوە و ڕاگەیاندن

ناوی کتێب: بەدوورخستنەوەی ئافرەت لە ئیسلامدا چ زیانێک دەکەین

نوسەر: عەلی باپیر

بڵاوکردنەوەی: نوسینگەی تەفسیر/ هەولێر

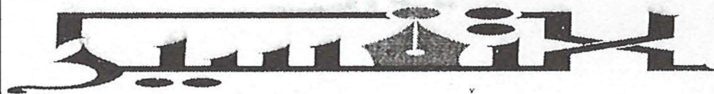
خــە ت: نەوزاد کۆیی

بەرگ : أمین مخلص

ساڵی چاپ: ٢٠٠٧ز-١٤٢٨ك

تــــیراژ: ٣٠٠٠ دانە

لە کتێبخانەی گشتی هەولێر ژمارەی سپاردنی (٩٥٢) ی ساڵی

بۆ بڵاوکردنەوە و راگەیاندن
هەولێر- شەقامی دادگا - ژێر ئوتێلی شیرین پالاس
ت : ٢٢٢١٦٩٥ - ٢٢٣٠٩٠٨- ٢٥١٨١٣٨
مۆبایل : ٢٢ ٥١ ٦٠ ٤٦ ٠٧٥٠ - ٩١ ٧٢ ١٣٨ ٠٧٧٠
tafseeroffice@yahoo.com
tafseeroffice@maktoob.com
altafseer@hotmail.com

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿وَاللَّهُ يُرِيدُ أَن يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَن تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا﴾

پێشکەش بێ

بەو ئافرەتانەی کە لە ژێر هیچ فشارێك دا و بە هیچ نرخێك دەستبەرداری ڕەسەنایەتی ئیسلامیی و نەتەوەیی خۆیان نابن و،بەدەم گێژەڵووکەی لاساکردنەوەی کوێرانەوە ناچن.

پێشەکی

خوێنەری بەڕێز:

ئەم نامیلکەیە لە ئەسڵ دا وتارێك بوو کە لە مانگی (٥ی ٢٠٠٦) لە هۆڵی ((پێنجی ئازار)) لە شاری (ڕانیە) لە کۆڕێکی تایبەت بە ئافرەتان دا، دراوە و پاش هێنرانە سەر کاغەز[1] و چاوپێداچوونەوەی بەمشێوەیەی لێهاتوە.

هیوادواریشم ئەم نامیلکەیە ببێتە مایەی بەرچاو ڕوونیی و بێداریی و هۆشیاریی خوشکانمان بە هەموو جۆر و ئاراستەکانیانەوە کە بەداخەوە لەم هەل و مەرجەدا لە ژێر فشارێکی زۆردان بۆ لادان و دوورخستنەوەیان لە ئیسلام لە ڕووی عەقیدە و فیکر و خووڕەوشت و داب و نەریت و...هتدەوە.

هەڵبەتە من دڵنیام کە ئەم شەپۆل و تەوژمی سیکۆلاریزم و لیبڕالیزم و دنیاگەرایی و ماددە پەرستی یەی ئێستاش سەرئەنجامی هەروەك شەپۆل و تەوژمی مارکسیزم و کۆمۆنیزمەکەی ڕابردوو دەبێ و هێندەی پێناچێ بازاڕی ئەومیش دەشکێ و لە برەو دەکەوێ، بەڵام بێگومانیش وەك چۆن کاتی خۆی گەلێك کەس لە زۆنگاوی

---

١ – سەرەتا برایەکی بەڕێزمان بەناوی :(احسان محمد) هێناویەتە سەر کاغەز و هەندیك لە لەفەرموودەکانیشی(تخریج) کردوە و، دوایش کاك ملا بلال قەڵادزەیی دووبارە بە خەتێکی خۆش و پاش چاو پێداگیڕانەوەی خۆم نووسیویەتەوە،خوا بەچاکترین شێوە پاداشتیان بداتەوە.

مارکسیزم دا خنکان و لە بیابانی کۆمۆنیزم دا سەریان بە فەتارەت چوو، زۆنگاو و گێژاوی سیکۆلاریزم و لیبڕالیزمیش خەڵکێك سەری تێیان دا بە فەوتان دەچێ!

جا دیارە ئینسانیش تەنیا یەك ژیانی هەیە و بەس یەك جار لەم سەر خڕۆکەی زەوی یە تاقی دەکرێتەوە، نەك دوو سێ جار بژی و تاقی بکرێتەوە تاکو ئەگەر لەیەك دووانێکیان دا ڕێی هەڵەی گرت و تێی دۆڕاند لەوانی دیکەدا زەرە و زیانەکەی پڕبکاتەوە و دۆڕانەکەی قەرە بوو بکاتەوە!

کەواتە:

هەموو ئینسانێك دەبێ چاك وردبێتەوە و ڕامێنێ بەر لەوەی هیچ هەنگاوێك بنێ و پێ هەڵبێنێ، کە ژیانە دنیایی یەکەی لەسەر ڕێبازێکی ڕاست و دروست و بەرەو ئامانج و هەوارگەیەکی ڕەوا و شایستە دەست پێ بکات و بگوزەرێنێ، ئەگەرنا دوایی پەککو پەککو و پەشیمانی داد نادات.وەك خوای دادگەر لەو بارەوە فەرموویەتی:

﴿حَتَّى إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ * لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِن وَرَائِهِم بَرْزَخٌ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ﴾(المومنون-١٠٠،٩٩).

واتە: هەتا کاتێك یەکێکیان مردنی گەیشتە سەری، گوتی: پەروەردگارم: بمگێڕنەوە- بۆ دنیا- بەڵکو کردەوەی چاك بکەم لەو ژیانە دنیایی یەدا کە بەجێم هێشتوە- پێی دەگوترێ — نەخێر

بەڵکو ئەوە هەر قسەیەکە خۆی دەیکات — ئەگەر نا کەس گوێی پێنادات — وە هەتا ڕۆژی زیندووکرانەوەیان پەردە و نێوانێک لە پشتیانەوە هەیە — (واتە لە نێوان ئەوان و ژیانی دا ژیانێکی دیکە هەیە کە وەك پەردە و نێوانێك وایە لە نێوان دنیا و قیامەت دا).

هەروەها خوای دادگەر و کاربەجێ لە وەڵامی کەسانێك دا کە لە دۆزەخ دا داد و فیغان و هاوار هاوار دەکەن کە خوا دەربازیان بکات فەرموویەتی:

﴿...أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُم مَّا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَن تَذَكَّرَ وَجَاءكُمُ النَّذِيرُ فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِن نَّصِيرٍ﴾ فاطر — ٣٧.

واتە: ئەدی بایی ئەوەندە نەمانژیاندن و تەمەندارمان نەکردن کە ئەگەر کەسێك ویستبای پەند وەربگرێ و بێدار بێتەوە بۆی دەلوا، وە ئایا ئاگاردار کەرەوەتان نەهاتەلا؟! دەبیچێژن دەی بێگومان ستەمکاران هیچ یارمەتیدەریان نین ئاشکراشە کە ئینسانی موسڵمان لەبەرامبەر مرۆڤایەتی دا بەگشتی و خەڵك و خزمان و نێزیکانی خۆی دا بەتایبەت بەرپرسیارە، بەتایبەت کەسانێك کە خوای بەخشەر لە شارەزایی لە دین و شەریعەتی خۆیدا دا بەهرەمەندی کردوون، وەك لەو بارەوە فەرموویەتی:

﴿وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُواْ كَآفَّةً فَلَوْلاَ نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَآئِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُواْ فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُواْ قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُواْ إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ﴾ (التوبه — ١٢٢-)

واتە:

وە بڕواداران بۆیان نیە تێکڕا بڕۆن بۆ جەنگ و جیهاد، باڵەهەر کۆمەڵێکیان دەستەیەکیان بچن بۆ گەڕان بەدوای زانیاری دا تاکو لە دین دا شارەزابن.وە بۆ ئەوەی کاتێک دەگەڕێنەوە لای خەڵکەکەیان وریا و ئاگاداریان بکەنەوە بەڵکو هۆشیار و بێدار ببنەوە.

جا بەندەش لەم نامیلکەیە و بەرهەم و هەنگاوەکانی دیکەشم دا- خوایاربێ - تەنیا ئەو هاندەرە دەجووڵێنێ و لە خوای بەبەزەییش دەپاڕێمەوە بەرەکەت و پێزی زیاتر بخاتە کارو بەرهەمەکانمەوە و سەرەنجامی دنیا و دواڕۆژی هەموولایەکیشمان بە نێرومێ و ورد و درشتەوە خێربکات و لە عەیبداریی دنیا و گوناهباریی دواڕۆژ بە دوورمان بکات.

(٤) ی شەووالی ١٤٢٧

(٢٦) ی تشرینی دووەمی ٢٠٠٦

هەولێر

دەقی وتارەکە:

الحمد لله رب العالمين وصلى الله تعالى وسلم و بارك على حبيبنا و شفيعنا محمد و اله أجمعين من الصحب و الازواج و القرابة والتابعين لهم باحسان الى يوم الدين.

خوشکانی بەڕێزو خۆشەویستم! خۆشحاڵم کە بە دیدارتان شاد دەبم، ئەو بابەتەی کە بۆم ئامادە کردون ناو ونیشانەکەی بەم شێوەیەیە:

(بە دوور خستنەوەی ئافرەت لە ئیسلام چ زیانێك دەکەین؟!)

کە دیارە لێرەدا مەبەستمان لە ئافرەت ئافرەتی موسڵمانی کوردە، خوشکە بەڕێزەکانم! هیوادارم ئەوەندەی بۆتان دەکرێت ئارامی و بێ دەنگی ڕەچاو بکەن، دیارە هۆڵەکەشمان گەرمەو تارادەیەك سەغڵەت دەبن، منیش ڕەچاوی کاتەکە دەکەم.

خوشکەکانم!

دیاردەی دوورخستنەوەی ئافرەت لە ئیسلام لە نێو کۆمەڵگای کوردەواری خۆماندا دیاردەیەکی زەق و ئاشکرایە، دیارە خەم خواردنی هەرکامێکمان لە میللەت وکۆمەڵگای خۆی بە شێوەیەك کە ئەوەندەی بتوانین بەرژەوەندییەکانی دابین بکەین و خێرو قازانجی تووش بکەین، وە لە زەرەرو زیان بیپارێزین،ئەوە ئەرکی سەرشانی هەرکامێکمانە، وەك پێغەمبەر(صلى الله عليه وسلم) فەرموویەتی:

{كلكم راع و كلكم مسؤل عن رعيته}٢ (متفق عليه)، واتـه: هەرکام لە ئێوە چاودێرە، وە بەرپرسیاریشە بەرانبەر بە خەڵك و کۆمەڵگایەکەی.

جا لە ڕاستی دا ئەگەر سەرنج بدەینە دام و دەزگاکانی ڕاگەیاندنمان — دیارە مەبەستم پێ ڕاگەیاندنی لایەنی دەسەڵاتدارە- بە ئاشکرا دیارە کە دەویستڕێ ئافرەتی موسڵمانی کورد لە ئیسلام دوور بخرێتەوە، جا من لەم کۆڕەم دا باسی ئەوە دەکەم کە ئەگەر ئافرەت لە ئیسلام دوور کەوتەوە چ زیانێك دەکەین؟! ئاشکراشە هەرشتێك کە زیانی تێدابێ دەبێ دەستی لێ هەڵبگری، بەتایبەتی لەلایەن دەسنەڵاتێکەوە کە دەبێ دڵسۆزی میللەت و کۆمەڵگاکەی بێت و لەسەری پێویستە هەوڵبدات چی خیرو قازانجە بۆی بیێنێتە پێش و هەرچی زەرەرو زیانیشە لێی دوور بخاتەوە.

خوا پشتیوان بێت لە چوار تەوەرەدا باسەکەمان دەخەینە ڕوو کە ئەمانەن:

١- تێڕوانین و جیهانبینی ئیسلام بۆ ئینسان و ژیان و ئافرەت و خێزان.

٢- زیانەکانی دوورخستنەوەی ئافرەت لە ئیسلام

٢-كلكم راع و كلكم مسول عن رعيته فالامام وهو مسؤل عن رعيتة، والرجل راع فى بيت أهله وهو مسؤل عن رعيته، والمرأة راعيته فى بيت زوجها وهى مسؤلة عن رعيتها، والخادم راع فى مال سيده وهو مسؤل عن رعيته، والرجل راع فى مال أبيه وهو مسؤل عن رعيته، فكلكم راع وكلكم مسؤل عن رعيته)رواه الامام احمد و مسلم والبخاري و أبوداود والترمذي عن ابن عمر).

٣- پاساو و بیانووی دوورخستنەوەی ئافرەت لە ئیسلام

٤- چارەسەر.

تەوەرەی یەکەم: تێڕوانین و جیهانبینی ئیسلام

لەم تەوەرەی یەکەم دا لە چوار خاڵان دا باسی تێڕوانینی ئیسلام دەکەین بۆ: مرۆڤ، ژیان، ئافرەت، خێزان، چونکە پێویستە پێشێ بزانین ئیسلام چی پێیە بۆ مرۆڤ،و چی لە مرۆڤدەوێ؟ و چی پێیە بۆ ژیان؟، وە چۆن تەماشا ئافرەت دەکات؟ و چۆن تەماشای خێزان دەکات؟ ئینجا ئەو ئیسلامەی کە ئەوە تێڕوانینیەتی بۆ مرۆڤو ژیان و ئافرەت و خێزان ئایا کاتێك ئافرەت لەو جۆرە ئیسلامە دوور دەکەوێتەوە چ زیانێك یان چەند جۆرە زیان دەکەین؟!

خاڵی یەکەم: مرۆڤلە جیهانبینی ئیسلام دا:

خوشکە بەڕێزەکانم! دەربارەی تێڕوانینی ئیسلام بۆ مرۆڤخوای بەدیهێنەر لە زۆر ئایەت دا بە ڕوونی و ڕاشکاویی باسی کردووە کە:

مرۆڤلە ڕوانگەی ئیسلامەوە جێنشینی خوایە و لە سەر زەوی دایناوە بۆ ئەوەی سەر زەوی ئاوەدان بکاتەوە، واتە بە شێوەیەك بژی کە ڕوو لە ئاوەدانی و گەشەکردن و بەرەو پێش چوون بێ، وە لە دوا ڕۆژیش دا بتوانێ بەڕەزامەندی خوا شادبێ، خوای بەرز و مەزن دەفەرموێ:﴿... وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلاَئِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الأَرْضِ

خَلِيفَة... [3]﴾ واته: وه كاتێك پەروەردگارت بە فریشتەكانی فەرموو: من جێنشینێك لەسەر زەوی دادەنێم..

وەفەرمووبەتی: ﴿... هُوَ أَنشَأَكُم مِّنَ الأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا [4]﴾ واته خوا ئێوەی لە زەویدا پێگەیاندوە و ئاوەدان كردنەوەشی بە ئێوە سپاردووه..

هەروەها فەرموویەتی: ﴿إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَّهَا لِنَبْلُوَهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا [5]﴾ واته: ئێمە سەر زەوییمان ڕازاندۆتەوە بۆ ئەوەی تاقییان بكەینەوە داخۆ كامیان كردەوەی باشترە..

كەواتە خوا (عزوجل) سەر زەوی بۆ ئێمە ڕازاندۆتەوە و جۆرەها نازو نیعمەت و بەخششی پێداوین تاكو ژیان و گوزەرانمان ڕازاوە و درەوشاوە بێ و سوودیان لێ وەربگرین و لێیان بەهرەمەند بین، بەڵام بۆچی؟! بۆ ئەوەی تاقیمان بكاتەوە بە ئەنجامدانی كردەوەی باش (العمل الصالح) ئینجا كردەوەی باشیش لە پابەندیی بە شەریعەت دا بەرجەستە دەبێ كە خوا بە پێغەمبەری خۆی دا (صلى الله عليه وسلم) ناردوویەتی.

چونكە هەركاتێك مرۆڤ، وەك تاك، خێزان، كۆمەڵگا، دەوڵەت، بە شەریعەتی خواوە پابەند بوو لە ڕاستی دا لە هەموو چاكەیەك نێزیك دەبێ و لە هەموو خراپەیەكیش دوور دەبێ! چونكە

٣- البقرة- ٣٠-

٤- هود-٦١ -

٥- الكهف - ٧ -

شەریعەتی خوای پەروەردگار لە هەموو بوارو لایەنەکان دا هەرچی چاکەیەفەرمانی پێکردوە و هەرچی خراپەیە قەدەغەی کردوە.

خاڵی دووەم: تێڕوانینی ئیسلام بۆ ژیان:

ژیانی دونیا لە ڕوانگەی ئیسلامەوە بریتییە لە تاقیگە ،مرۆڤ بۆ تاقیکردنەوە خولقێنراوە و ژیانی دنیاش تاقیگەیەکە تێیدا تاقی دەکرێتەوە ، وەك خوای (جل جلاله) دەفەرموێ: ﴿الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ﴾[6] واتە: ئەو کەسەیٚ مردن و ژیانی لەسەر زەوی ڕەخساندووە تاکو تاقیتان بکاتەوە داخۆ کامەتان کردەوەی چاکترە..

کەواتە ئێمە ژیانە دنیاییەکەمان بریتییە لە تاقیگەیەك وەك گوتراوە {الدنيا مزرعة الاخرة} واتە: دنیا کێڵگەی دوارۆژە، هەر بۆیەش پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) مرۆڤی لە ژیانی دنیای دا وەك ڕێبوار تەماشا کردوە،{عن ابن عمر رضى الله عنهما قال أخذ رسول الله(صلى الله عليه وسلم) بمنكبي فقال:كن فى الدنيا كأنك غريب أو عابر سبيل[7]} واتە: پێغەمبەر(صلى الله عليه وسلم) خوا شانەکانی گرتم و فەرمووی: لە ژیانی دنیات دا وا بزانە ئاوارە و بێ ئاشنا یان ڕێبواری.

کەواتە دەبێ لە دنیادا نەمامی کردەوەی باش بنێژین و کاری باش ئەنجام بدەین، چونکە لێرەدا تاقی دەکرێنەوە و ئەنجامەکەی لە دوارۆژ هەڵدەگرینەوە.

٦- الملك — ٢ -

٧- رواه البخارى

ئەمە بە کورتی تێڕوانینی ئیسلامە بۆ ژیانی دنیا، ژیانی دنیا بریتی نیە لەوەی هەرچی زیاتر لەززەت و خۆشیی ماددی وەربگری بەبێ لەبەرچاو گرتنی دوا ڕۆژ و، بەبێ لەبەر چاوگرتنی ئەو حیکمەتەی ، کە مرۆڤبۆی دروستکراوە و، بەبێ لەبەر چاو گرتنی ڕەوشت و بەها بەرزەکان و بەرژەوەندیی خێزان و بەرژەوەندیی کۆمەڵگا و بەرژەوەندیی وەچەی تازە و نەوەی نوێ!!

بەڵکو دەبێ ئەوانە هەمووی لەبەر چاو بگیرێن، بەڵام بێگومان ئیسلامیش هیچ خێرو خۆشی و هیچ نازو نیعمەتێك کە ژیانی مرۆڤپێویستی پێیەتی لە مرۆڤقەدەغە نەکردوە، بەڵکو خوای بەخشەر زۆر بە ڕوونی فەرموویەتی هەرچی ڕزق و ڕۆزی پاك و چاکە و هەرچی نازو نیعمەتە بۆ مرۆڤەکانی خولقاندوە: ﴿قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ﴾[8] واتە : ئەی موحەممەد پێیان بڵێ: کێ ئەو جوانی و ڕازاوەیی یەی کە خوا لە زەوی دەری هێناوە وە ئەو ڕزق و ڕۆزی یە پاك و چاکانە، کە خولقاندوونی قەدەغەی کردوون، واتە: خوا خۆشی و نیعمەتەکانی دنیای لەبەندەکانی خۆی قەدەغە نەکردوە، بەڵکو هەر بۆ ئەوانی دروستکردووە، بەڵام دەبێ لەسەر ڕێبازی شەرع و چوارچێوەیەکدا کە قازانجی دنیاو دوا ڕۆژیان و بەرژەوەندی تاك و کۆمەڵیان

8- الاعراف — ٣٢ -

مسۆگەر بکات ئاوا خەڵك سوود لە نازو نیعمەتـەکان وەربگـرن و ئاوا لێیان بەهرەمەند بن.

خاڵی سێیەم: تێڕوانینی ئیسلام بۆ ئافرەت:

خوای کار بەجێ ئەویشی زۆر بەڕوون و ڕاشکاویی خستۆتە ڕوو بۆ نموونە لەو بارەوە فەرموویەتی:﴿بسم الله الرحمن الرحيم يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُواْ رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالاً كَثِيرًا وَنِسَاء وَاتَّقُواْ اللّهَ الَّذِي تَسَاءلُونَ بِهِ وَالأَرْحَامَ إِنَّ اللّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا[٩]﴾ واتە: بەناوی خوای بە بەزەیی بەخشندە، ئەی خەڵکینە پارێز لەو پەروەردگارەتان بکەن کە ئێوەی لە نەفسێك دروستکردوە و هەر لەویش هاوسەرەکەی وەدی هێناوە،وە لەو دوانەش پیاوان و ئافرەتانێکی زۆری بڵاوکردۆتەوە(بە زەوی دا) وە پارێز لەو خوایە بکەن کە داوای شتی پێ لە یەکدی دەکەن،وە پارێز لە پەیوەندی یەکانی خزمایەتی بکەن (واتە مەیانپچڕێنن) بێگومان خوا بەسەرتانەوە چاودێرە.

کەواتە ئێمە هەموومان لە(ئادەم)ین و دایکیشمان (حەووا)یە سەلامی خوایان لێ بێ و ئەویش هەر لەو نەفسەی کە ئادەمی لێ دروست بوە و دروستکراوە، دوایی لەوانەوە وەچەی بەشەر زۆر بووە و کەوتۆتەوە و بەسەر زەوی دا دابەش بووە.

بەڵێ لە ئیسلام دا وا تەماشای ئافرەت دەکرێ کە هاوکوفی پیاوە و هاوتاو هاو وێنەی پیاوە ، وەك لە فەرمایشتێکی

٩- النساء — ١ -

پێغەمبەردا (صلی الله علیه وسلم) هاتوە: {انما النساء شقائق الرجال}[10] واتە: بێگومان ئافرەتان لەتکی پیاوانن.

وەك چۆن سێویێك لەتك دەكرێ بە هەردووك لەتەكەی ئەو سێوە پێكدێنن، بە هەمان شێوە پیاو و ئافرەتیش بە هەردوو كیان خێزانێك پێكدێن، بە هەردوكیان مرۆڤێكی تەواو پێكدێنن،بە هەر دووكیان خێزانێك پێكدێنن و كۆمەڵگا پێكدێنن!

بۆیە هەرچی لەو بارەوە دەگوترێ كە گوایە ئیسلام بە سووك تەماشای ئافرەت دەكات و بە كەمتر لە پیاوی دادەنێ ئەسڵ و ئەساسی نیە،بەڵێ ئیسلام جیاوازی دەخاتە نێوان ئەركی پیاو و ئافرەتەوە،ئەو ئەركانەی كە پەیوەندی یان بە سروشتی نێرینەیی(ذكورة) ی پیاو، وە مێینەیی(أنوثة)ی ئافرەتەوە هەیە،ئەمەش پڕیەتی لە حیكمەت و عەینی حیكمەتە،چونكە وەك كوردەواری خۆمان دەڵێن {نان بۆ نانەوا و گۆشت بۆ قەساب}.

هەندێك ئەرك و كار هەن پەیوەستن بە پیاوەتی(رجولیة)ی مرۆڤەوە و هەندێكیشیان بە مێینایەتی(أنوثة)ی مرۆڤەوە و دەبێ پیاو ئافرەت تێیان دا جیاواز بن بۆ نموونە: ئەركی دایكایەتی هەر ئافرەت دەتوانێ بیبینێ و پیاو ناتوانێ دایك بێ، وەك هەندێك ئەركیش هەن كە پەیوەندی یان بە پیاوەوە هەیە وەك جەنگاوەریی كە دیارە زیاتر لەگەڵ سروشتی پیاودا دەگونجێ،بەڵام دیارە

١٠- رواه الامام لأحمد و أبو داود و الترمذي عن عائشة، و رواه البزار عن أنس(حديث صحيح)

کۆمەڵێك ئەرك و واجباتی زۆری هاوبەشیش هەن کە پەیوەندی یان بە مرۆڤایەتیی پیاو ئافرەتەوە هەیە ، ئافرەت و پیاو تێیاندا یەکسانن ،بۆ وێنە: هەر دووکیان دەبێ ئیمان بێنن، وە هەر دووکیان دەبێ کردەوەی چاك بکەن و بەندایەتیی بۆ خوا بکەن ،وە دەبێ هاوکاریی یەکدی بکەن لەسەر مشوور خواردن لە کۆمەڵگا ،یان لە بواری فەرمان بە چاکە کردن و ڕێ گرتن لە خراپە ،ئەوانە پەیوەندی یان بە ماهییەتی ئینسانەوە هەیە ،بۆیە پیاو و ئافرەت تێیاندا یەکسانن ،بەڵام ئەو ئەرك و کارانەی کە پەیوەندی یان بە سروشتی ئافرەتایەتی یەوە هەیە یاخود بە سروشتی پیاوەتی یەوە هەیە شەریعەت جیاوازی خستۆتە نێوانیان، ئەویش وەك گوتم عەینی حیکمەت و لێزانینەو هەرشتە لە شوێنی شیاوی خوای دا دانانە.

خاڵی چوارەم:تێڕوانینی ئیسلام بۆ خێزان:

ئایا ئیسلام چۆن تەماشای خێزان دەکات؟

خوشکە بەڕێزەکانم! ئیسلام وا تەماشای خێزان دەکات کە خێزان (أسرة) یەکەمین خشتی بنیاتنانی کۆمەڵگایە ، دیارە هەر بینایەك کە دروست دەکرێ ئەگەر خشتەکانی ڕێك نەبن و باش لە قاڵب نەدرابن ئەو بینایە نارێك دەردەچێ ،هەر بۆیەش ئیسلام زۆر گرنگی داوە بە خێزان، چۆن؟!لە ئیسلام دا قەدەغە کراوە کە ئافرەتێك و

پیاوێك بەیەكەوە كۆبنەوە مەگەر لەسەر بنەمای وشەی خوا وە بە شێوەیەكی شەرعی و ڕێك كە دوو شاهید هەبن و كۆمەڵگا پێی بزانێ ،بۆچی ؟! بۆ ئەوەی دوایی ئەو ئافرەت و پیاوە كە پێك دەگەن و نەسل و وەچەیان لێ پەیدا دەبێ ،ئەو نەسل و وەچەیە باب و دایكی خۆیان بناسن ،وە ئەو دایك و بابە بزانن ئەو مندالانە هی كێن؟ دیارە خێزانێكی وا خێزانێكی ساغ و سەلامەتە ،نەك ئەوەی كە ئێستا لە ولاتانی ڕۆژئاوا دا هەیە بە سەدان و بە هەزاران كوڕ و كچ هەن دەزانن دایكیان كێ یە بەڵام بابیان ناناسن!!

بەڵكو هەیە دایكیشی ناناسێ ،چونكە بە شێوەیەكی ناشەرعی لە دایك بووە و یەكسەر دایكی بردوویەتی بۆ دایەنگا ،نازانێ دایكیشی كێیە ،بێگومان ئەوە حاڵەتێكی زۆر ناسەلیمە ،جا ئیسلام وا تەماشای خێزان دەكات كە دەبێ خێزان لەسەر ئەساس و بنچینەیەكی ڕاست و دروست و گرێبەند (عقد)ێكی پیرۆز و موبارەك بنیات بنرێ، لەسەر بناغەی گرێبەندێك كە هەر دوولا ڕەزامەندی یان لەسەربێ و كەس و كاریشیان ئاگاداربن ،وە كۆمەڵگا و دەوروبەریشیان ئاگاداربێ ،بۆیە پێغەمبەر(ﷺ) فەرموویەتی: (أعلنوا النكاح)[11] واتە: هاوسەرگیریی ئاشكرا بكەن.

دیارە ئەوەش حورمەت و ڕێزی ئافرەت و پیاوەكەشی زیاتر تێدایە ،وەهی مندالەكانیشیان ،وە بێگومان بە پێكهێنانی

---

[11] - رواه أحمد و الطبراني و ابن حبان عن الزبير، وهو حسن.

خێزانێکی ئاوا خشتێکی ساغ و سەلیم و ڕێك و پێکیش لەو کۆمەڵگایەدا دادەنرێ.

تەوەرەی دووەم: زیانەکانی دوورخستنەوەی ئافرەتان لە ئیسلام:

کاتێك ئافرەت لە ئیسلام، لە دین وشەریعەتی خوا دوور دەخرێتەوە ، چ زیانێك دەکەین؟! ئایا ئافرەتەکە بە تەنها زیان دەکات؟! یان سەرجەم کۆمەڵگا زیان دەکات؟! با تەماشا بکەین:

١ - جارێ ئافرەت- هەروەها پیاویش بەڵام لێرەدا کوڕەکەمان بۆ خوشکانە و قسە دەربارەی ئافرەت دەکەین- کاتێك لە ئیسلام دوور دەخرێتەوە بەر لە هەموو شتێك لە ڕووی عەقیدەیی و فیکرییەوە زیان دەکات،بۆچی؟! چونکە تەنیا ئیسلام وەك دوایین دین و دوایین شەریعەتی دستکاری نەکراوی خوا(عزوجل) لەبەر دەستی مرۆڤایەتی دا ماوە و تەنیا ئەویش- وەك بەرنامەی ڕاست و تەواوی خوا- وەڵامی ڕاست و دروستی پێیە بۆ ئەو پرسیارە لە مێژینانەی کە لە مێشك و دڵی ئینساندا سەرهەڵدەدەن : ئایا من بۆچی دروست بووم؟ کێ دروستی کردووم؟ چۆن هاتووم؟ بۆکوێ دەچم؟پێویستە چی بکەم؟ چۆن بژیم ؟ ئەو پرسیارانە تەنیا ئیسلام بە شێوەیەکی ڕاست و دروست وەڵامیان دەداتەوە،ئەگەرنا هەرچی فەلسەفە و بیروباوەڕەکانی دیکەن تێکڕا تووشی سەرگەردانی و توشی گێژاو بوون لە کاتێك دا کە ویستوویانە وەڵامی ئەو پرسیارانە بدەنەوە.

ئنجا كاتێك ئافرەتی موسڵمان لە دینەكەی دوور دەخرێتەوە ئەوە لە ڕووی عەقیدەیی فیكرییەوە توشی گێژاو دەبێ، دیارە عەقیدە و فیكریش بناغەیە و هەركاتێك ئینسان نەیزانی شوێنی لە (اعراب) ی بوون(وجود)دا چی یە و، نەیزانی بۆ دروست بووە و لە كوێ وەهاتوە و بۆ كوێ دەچێ و، دەبێ چۆن بژی و بەرنامەی چی بێ و حەڵاڵ چی یە و حەڕام چی یە و چاكە چی یە و خراپە چی یە؟!

كاتێك ئینسان- واتە ئافرەتی موسڵمان — ئەو شتانەی نەزانی مانای وایە ژێربیناو بناغەی ژینی نیە و بناغەیەكی نیە كە لەسەری بوەستێ، ئاشكراشە كە وەك چۆن دیوار بێ بناغە ناوەستێ، كەسێكیش كە (چ پیاو بێ چ ئافرەت) ئیمان و عەقیدە و فیكری تەواو نەبێ، دیارە بەندایەتیشی بۆ خوا تەواو نابێ یان هەر نابێ، وەسەرەنجام كاتێك مرۆڤ پەیوەندیی لەگەڵ خوا (عزوجل) دەپچڕێ، لە ڕووی خوو و ڕەوشت و هەڵس و كەوت و ڕەفتار و ئاكاری كۆمەڵایەتیشەوە بە تەواوی تێك دەچێ.

٢- ئینجا با بزانین لە ڕووی خوو ڕەوشتەوە ئافرەت بۆ خۆی، وە كۆمەڵگاش چ زیانێكدەكەن؟!

خوشكە بەڕێزەكانم! ئەگەر ئێمە لەسەر ئەو بناغەیەی كە ئیسلام دایناوە بۆ تێڕوانینی ژیان و ئینسان و ئافرەت و خێزان، تەماشای ئەو خووڕەوشت ئەدەبانە بكەین، كە ئیسلام دیاری كردوون

بۆ ئافرەت- زۆر جار کە باسی خوورەوشت و ئەدەب دەکرێ خەڵکانێك تەنیا زەینیان بەلای بەرگ و پۆشاکی ئافرەتان دا دەچێ بەڵام لە ڕاستی دا بەرگ و پۆشاك بەشێکە لەو خوورەوشتەی کە ئیسلام دیاری کردوە بۆ ئافرەتی مسوڵمان و بەشێکە لەو ئەدەبە بەرزانەی کە دیاری کردوون بۆ ئافرەتی موسڵمان بۆ ئەوەی کەسایەتی و حورمەت و ڕێزی پارێزراوبێ،ئەگەرنا لەڕاستی دا پۆشاك دەوری توێکڵ دەبینێ- ئەو کاتە وەك پێویست لە حیکمەت و فەلسەفەکەیان تێدەگەین،چونکە لە ڕاستی دا شەریعەت هەڵقوڵاوی عەقیدە و جیهانبینی یەو، وەك دیوارێك لەسەری بنیات نراوە و بەبێ لێتێگەشتنی عەقیدە لە نهێنی یەکانی شەریعەت تێناگەین و بەبێ عەقیدەش بە شەریعەتەوە پابەند نابین،بۆ نموونە:ئیسلام بەر لەوەی بە ئافرەتی موسڵمان بڵێ: دەبێ خۆت بپۆشی و لە نێو کۆمەڵگا و خەڵك دا بە حەیاو حورمەت بی، پێی دەڵێ: دەبێ خاوەنی شەرم و شکۆبی بەرامبەر بە خوا(جل شأنه) چونکە بڕوابوون بە خوا و خۆشویستنی و لێترسانی و شەرم لێکردنی وا لە مرۆڤەدەکات کە بە شەرم و شکۆبێ بەرامبەر بە پێکهاتەکانی کۆمەڵگا،وە بەرامبەر بە دایك و باب، بەرامبەر بە پیاوان و بەرامبەر بە ئافرەتان، و لە ڕاستی دا شەرم و شکۆ(الحیاء) سیفەتێکی ڕیشەیی یە لە هەموو ئینسانێك دا بەڵام لە ئافرەتاندا زیاترە،بۆیە لە کاتێکدا کە ئافرەت وای لێ دەکرێ کە شەرمی نەمێنێ- لەگەڵ ڕێزم بۆ خوشکانی بەڕێزم- کاتێك

ئافرەت وای لێدەکرێ کە شەرمی نەمێنێ، لە حەقیقەت دا ڕێگەی لەبەردەم دا ئاچووخ دەبێ بۆ هەر جۆرە هەڵدێرانێکی دیکە ،وەك پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) دەفەرموێ{ان مما أدرك الناس من كلام النبوة الأولى اذا لم تستح فاصنع ماشئت[12]} واتە: یەکێك لەو شتانەی کە خەڵك لە قسەی پێغەمبەرانی پێشوو بۆی ماوەتەوە ئەوەیە کە ئەگەر شەرمت نەکرد هەرچی دەیکەی بیکە.

بەڵێ شەرم و شکۆ بەو شێوەیەی کە ئیسلام دەیڵێ بێگومان خەسڵەت و سیفەتێکی زۆر گەورەیە و پەردە و پەرژینێکە کە مرۆڤ لە هەموو شتێکی خراپ و ناشیرین دەگێڕێتەوە و دەیپارێزێ.

جا من زۆرم پێ سەیرە کە لە دام و دەزگاکانی ڕاگەیاندنی لای خۆمان- واتە هی تەوژمی عەلمانی لیبراڵی- هەوڵدەدرێ ئافرەتانی ئێمە شەرم و شکۆیان نەمێنێ! لە تەلەفزیۆن و کەناڵەکانی ڕاگەیاندنیاندا زۆر بە ڕاشکاویی و بێ پەردە باس لەوە دەکرێ چۆن کوڕ و کچ پێکەوە دڵداری بکەن،وەك بڵێی کە ئەگەر عەلمانی یەکان کچ و کوڕەکانی کورد فێری دڵداری و خۆشەویستی نەکەن،نەزانن یەکتریان خۆش بوێ!! لە حاڵێك دا کە یەکتر خۆشویستنی پیاو و ئافرەت ئەو کێش کردنە غەریزی و سروشتی یەی کە لە نێوانی نێرومێ دایە پێویستی بە

١٢- رواه الامام أحمد و البخاري وابوداود و ابن ماجه عن ابن مسعود

فێرکردن ناکات و لەوەتی خوای بەدیهێنەر ئادەم و حەووای لەسەر زەوی داناون و کردوونی بە هاوسەری یەکتر، پیاوان و ئافرەتان هەر زانیویانە یەکدی یان خۆش بوێ و یەکدی خۆشویستنی نێرومێ علیم و صنعەتێك نیە نەزانرێ،بەڵام گرنگ ئەوەیە ئێمە خەڵك فێری ئەو ئەدەب و ڕەوشتە بەرزانە بکەین کە بە شێوەیەکی وایەکتریان خۆش بوێ و بە شێوەیەکی وا خێزان پێکەوە بنێن و بە شێوەیەکی وا چاویان لەوەبێ کە پێك بگەن کە خەجاڵەت بارو ڕوو زەرد و شەرمەندەی دنیا و دوا ڕۆژ نەبن،ئائەوە گرنگە[١٣]، هەروەها یەکی دیکە لەو ئەدەب و بەها جوان و ڕەشتە بەرزانەی کە ئیسلام فێری ئافرەتی مسوڵمانی دەکات، وە فێری ئینسانی دەکات بە گشتی بە پیاوو ئافرەتەوە ئەوەیە کە تەنیا لە چوارچێوەی غەریزەکانی خۆیدا نەژی، بۆچی ؟! چونکە ئایا ئینسان بەچی لە ئاژەڵ جیا دەبێتەوە؟! دیارە بەوە کە ئاژەڵ تەنیا بیر لە غەریزەکانی خۆی دەکاتەوە و تەنیا دەزانێ بخواو بخواتەوەو بلەوەڕێ و بخەوێ وجووت بێ، بەڵام ئینسان ئاژەڵ نیە، ئینسان دروستکراوێکی بەرزو بەڕێزەو عەقڵی هەیە ، دڵ ودەروونی هەیە وهەست ونەستی

١٣- کە بە داخەوە ڕاگەیاندنی تەوژمی عەلمانی هەر بەلای دا ناچێ و هەر سەرگەرمی و ورژاندنی غەریزەی جینسی گەنجانە، بێ ئەوەی ڕێگا چارەسەرێکی ڕاست و دروست بۆ تێرکردن و دامرکاندنی ئەو هەست و غەریزە وروژێنراوەی گەنج و لاوان بکاتەوە کە لە گوناهباریی و عەیبداریی بیانپارێزێ!

هەیە, ئینسان بۆ تاقیکردنەوە و هەڵسەنگێندران دروستکراوەو ئەرکێکی گەورەی پێ سپێردراوە.

بۆیە ئیسلام بە ئافرەت دەڵێ : تۆ نابێ تەنیا مەحکوومی غەریزەکانی خۆت بی، وەك ئاژەڵ چۆن شەکەت دراوە بە غەریزەکانی خۆیەوە وناتوانێ لێیان لابدات، بەڵام ئینسان دەتوانێ وەك ئاژەڵ نەژی بەڵکو دەتوانێ وەك ئینسان بژی و غەریزەکانی خۆشی تێر بکات بەو شێوەیەی کە شەرعی خوا دیاری کردوە تا بە زەرەرو زیان نەشکێتەوە بەسەر بەرژەوەندیی یەکانی خۆی و خێزان و کۆمەڵگا و دنیا و دوا ڕۆژی دا و بۆی بە زیانی جەستە و ڕۆح و عەقڵ و نەفسی تەواو نەبێ!

هەروەها یەکی دیکە لەو ڕەوشت و ئەدەب و ئاکارە بەرزانەی کە وەك گوتم لە بواری ڕەوشت و ئەدەب دا ئیسلام بۆ ئافرەتانی داناوە بریتیە لە بەرگ و پۆشاك، جا ئەگەر ئێمە بە شێوەیەکی مەنتیقی یانە و بابەتی یانە تەماشای بەرگ و پۆشاکێك بکەین کە ئیسلام بۆ ئافرەتی داناوە، وە بەرگ و پۆشاکێك کە لە سایەی غەیری ئیسلام دا ئافرەتان دەیپۆشن، چی دەبینین؟!

ئافرەتی موسڵمان کاتێك بەرگ و پۆشاکی شەرعی دەپۆشێ وەك ئینسانێك دێتە بەر چاو،بەڵام- ئێوە هەموو خوشکی بەڕێزن- ئەو بەرگ و پۆشاکانەی کە خەڵکی ناموسڵمان دەیانەوێ ئافرەتی موسڵمانی کورد بیانکاتە بەری،ئایا ئەو ئافرەتانە کاتێک کە لە

بەری دەکەن وەك ئینسانێك،یا خود وەك مێینەیەك دێنە بەرچاو؟!
ئیسلام دەیەوێ ئافرەت کەسایەتیی پارێزراو بێ،کاتێك بەرێ دا دەڕوا وەك ئینسانێك بێتە بەرچاو،نەك مێیینایەتیی خۆی بەرجەستە بکات بە شێوەیەك کە ڕان و بەلەکی دەربخات و لەش و لاری دەرخات و مێیینایەتی(أنوثة)ی تێدا دەربکەوێ و تەجسیم بێ!!

بەڕاستی من هەندێ لە ئافرەتان دەبینم زۆر پێ سەیرە چۆن پێیان شەرم نیە بەرێ دا بڕۆن و بەسەر جادە و شەقامەکاندا بێن و بچن،کە شێوە بەرگێکیان لەبەر کردوە هەموو ئەندامەکانیانی تێدا بەرجەستە بووە،کە بێگومان ئەوە زۆر شتێکی ناشیرینە،جا ئیسلام بۆیە ئەو بەرگ و پۆشاکەی بۆ ئافرەت داناوە تاکو کەسایەتی و کەرامەتی پارێزراوبێ،بۆیە بەرگ و پۆشاکی شەرعی یانەی ئافرەت بە شێکە لە خوو ڕەوشتی بەرز و جوانی ئینسانی موسڵمان، چ پیاو چ ئافرەت خوو ڕەوشتی بەرزی مسوڵمانیش بەشێکە لە موسڵمانەتی یەکەی،بگرە بەڵگەی ئیمان و مسوڵمانەتی یەتی وەك پێغەمبەری خوا(صلى الله عليه وسلم) فەرموویەتی: (أن من خيارکم أحسنکم أخلاقا) رواه البخاري و مسلم عن عبدالله بن عمرو بن العاص.

٣- ئینجا ئایا لە ڕووی خێزانی یەوە لە کاتێکدا کە ئافرەتی مسوڵمان لە ئیسلام دوور دەکەوێتەوە،ئەو دوور خستنەوەیە لەڕووی خێزانی یەوە چ زیانێك دەگەیەنێ؟! ئێستا ئێوە دەبیستن کە زۆر

کێشه و گرفتی گەورەی خێزانی هەن لە نێو کۆمەڵگاکەماندا، کە یەکێکیان بریتییە لە ناپاکیی ژن و مێردایەتی {الخیانة الزوجیة}، وە یەکی دیکەیان بریتییە لە گیرۆدەبوونی ژمارەیەك لە کوڕان و کچان بە زینا و داوێن پیسی یەوە، کە وێڕای گوناهباریی دوارۆژ، عەیبداریی و سەرشۆڕی یەکی گەورەش دێننە سەر خۆیان و کەس و کارو خێزانەکانیشیان!

بەڵێ خوشکەکانم! بێگومان ئێمە چەندان دەرد و گرفت و کێشەی خێزانی مان بۆ دروست دەبن بە هۆی دوور کەوتنەوەی ئافرەتانەوە لە ئیسلام و بەدەم ڕەشەبا و گێژەڵووکەی عەلمانییەت و لیبرالیزم و بەرهەڵدایی یەوە چوونیانەوە.

وە شەریعەتی ئیسلام باوەشێکی گەرمە و قەڵایەکی مەحکەمە و ئافرەتی مسوڵمان دەپارێزێ، ئەخلاق و کەسایەتیی دەپارێزێ، بەڵام کاتێك لە ئیسلام دوور دەخرێتەوە لە ڕاستی دا خۆی و خێزانەکەیشی بەدبەخت و چارەڕەش دەبن، لێرە بە پێویستی نازانم وێنەتان بۆ بێنمەوە چونکە بۆ خۆتان ڕۆژنامەکان دەخوێننەوە و لە ڕادیۆ و تەلەفزیۆن و کەناڵەکانی ڕاگەیاندن دەبینن و دەبیستن، کە زۆرێکیش لەو شتانە پەنهان دەکرێن و کپ دەکرێنەوە و بێ دەنگە و دیزە بەدەر خۆنەیان لێ دەکرێ، ئەگەرنا ئەو شتانەی کە دەکرێن و ئەو کارەساتانەی کە لەو بوارەدا ڕوو دەدەن کە هەندێك جار هەندێك لە ڕۆژنامە و بڵاوکراوەکان تەنیا سووچێکیان لێ دەردەخەن، ئەگەر هەموویان دەربخرێن ئەو جار دەزانین کە کارێکی

زۆر خراپ دەکرێ دەرحەق بە کۆمەڵگای کوردەواری و ئەو ڕەسەنایەتی یەی لەسەری بووە،کاتێك دەویستری ژنان و کچانی کوردستان لە ئیسلام دووربخرێنەوە!-ئێوەش خوشکی بەڕێزن-کاتێك کە هەر کچە و لەماڵی بابی دایە بەڵام کچ نامێنێ،دوایی ئەو کچە فریو دراو و داماو و لە خشتە براوە هەر خۆی بەدەست خۆیەوە گیر دەخوات،باب و دایکی بەدەستی یەوە گیر دەخۆن کە چۆنی بەشوو بدەن و چۆن چۆنی شووبکات! چونکە کۆمەڵگای ئێمە کۆمەڵگایەکی مسوڵمانەو ئەو فەساد و بێ نامووسیی و بەرهەڵدایەتی یە قبوڵ ناکات!

لە ڕۆژئاوا تا وای لێهاتوە ئافرەت ئەگەر کچ نەمێنێ بەلایانەوە گرنگ نەبێ،کاری زۆری بۆ کراوە و هەر لە ئەسڵیش دا کۆمەڵگای ڕۆژئاوا کۆمەڵگایەکی ماددی و ئاژەڵیی بووە،بۆیە ئەوەی کە دەویسترێ لە کوردستانی ئێمەدا پیادە بکرێ،لە ڕاستی دا ئەوە کاتێك دەکرێ کە خەڵکی کوردستان مسوڵمان نەمێنێ و پیاوان غیرەتیان نەمێنێ،بۆیەش من لێرەوە ڕایدەگەیەنم کە بێگومان کەم شەرمیی ئافرەتان بەرهەمی بێ غیرەتی پیاوانە و هەتا پیاوان غیرەتیان کەم نەبێتەوە ئافرەتان شەرمیان کەم نابێ،ئەو شەرمەی کە دەیانگێڕێتەوە لە گوناح و دەیانپارێزێ لەوەی کە کەسایەتیی یان بڕووخێ و لەکەداربێ،وە گیرۆدەی سەرشۆڕیی و بەدبەختی و چارەڕەشی بن!

٤- وە لە ڕووی کۆمەڵایەتی یەوە ئایا کۆمەڵگایەك کە ئافرەتەکانی هەر خەریکی دەست بە خۆداهێنان بن و هەمیشە سەرگەرمی خۆڕازاندنەوە بن و بە هەموو شێوەیەك سەرقاڵی وورووژاندنی غەریزەی جینسیپیاوان و سەرنج ڕاکێشانیان بن،ئایا ئەو کۆمەڵگایە بە کۆمەڵگایەکی ساغ و سەلیم دادەنرێ؟!

زۆر جار ئافرەتانی ڕۆژئاوایی دێن چاوپێکەوتنمان لەگەڵدا دەکەن،وە لە چەندان بۆنەدا دەیانبینین ئەو حاڵەتەی کە لە هەندێك لە ئافرەتانی خۆماندا دەیبینم – واتە ئافرەتانی کوردەواری و ئافرەتانێك کە لە ئیسلام دوور خراونەتەوە – لە ئافرەتانی ڕۆژئاوایی و بیانی دا نایبینم،ئەوان چەندان جار هاتوون چاوپێکەوتن و دیداریان لەگەڵدا ساز داوین و لەگەڵمان دانیشتوون ئەوەی کە لە هەندێك لە ئافرەتانی کوردەواریی دەبینرێ لە میکیاج کردن و خۆڕازاندنەوەی بێ تام و بەرگ و پۆشاکی تەسك و ترووسك لەبەرکردن، لەوانم نەبینیوە و وەك مرۆڤێکی عادەتی هاتوونە بەرچاو،بەڵێ بەرگ و پۆشاکی ئیسلامی یان لەبەر نەکردوە بەڵام زیادەڕۆیی شیان نەکردوە لەو شتانەی دیکەدا.

ئینجا بەڕاستی کۆمەڵگایەك ئافرەتانی هەر خەریکی ئەوە بن کە چۆن سەرنجی پیاوان ڕابکێشن و چۆن مێیینایەتیی خۆیان نمایش بکەن و بە چەندان شێواز سەرنجیان ڕاکێشن و غەریزەیان بجوولێنن،بەڕاستی ئەو کۆمەڵگایە کۆمەڵگایەکی

نەخۆشە ،وە گەنجەکانیش- کوڕەکان — لە ئاکامی ئەو ڕەفتارەی ئافرەتاندا تووشی زۆر هەڵەو پەڵە بوون و دەبن،ئێستا زۆر لە ڕۆژنامەکان دەنووسن کە ئافرەتان سکاڵا دەکەن و دەڵێن: گەنجەکان دەستمان بۆ دێنن و توانج و پلارمان تێدەگرن و...هتد ،دەی ئەگەر ئەو ئافرەتە بەو شێوەیە مێیینایەتیی خۆی دەرنەخات و خۆی ئاوا نمایش نەکات و غەریزەی پیاوان نەجوولێنێ ،دیارە گەنجەکانیش بەو شێوەیە ناکەن، وەك خوای دادگەر فەرموویەتی:﴿وَجَزَاء سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا...﴾[١٤] واتە: وە سزاو تۆڵەی خراپە خراپەیەکی وەك خۆیەتی.

هەڵبەتە من لێرە پاساو بۆ ڕەفتاری دزێوی گەنجان[١٥] ناهێنمەوە چونکە بێگومان ئەوەی ئەوانیش هەر ناشەرعی یە ،بەڵام مەبەستم ئەوەیە کە ئەو دیاردەیە و ڕەفتارە ناشەرعی یانە پێکەوە پەیوەستن،کەواتە لە ڕووی کۆمەڵایەتی یەوە دوورخستنەوەی ئافرەت لە ئیسلام دەبێتە هۆی نەخۆشبوونی کۆمەڵگا و یەکێك لە نەخۆشی یەکانیش تێدا وروژێنرانی غەریزەی جینسی یە ،ئینجا ئەویش لە کاتێکدا کەمەسەلەی خێزان پێکەوە نان و هاوسەرگیری بەزەحمەت خراوە و ئەویش وەك بلۆیئیشی لەسەر دەکرێ کە کەم بکرێتەوە یان زۆر دوا بخرێت!!

١٥- الشورى — ٤٠-

١٦ - واتە ئەو جۆرە گەنج و لاوانەی ئەو ڕەفتارە دزێوانەیان لێ دەپشکوێتەوە.

تەماشای دەکەین لە کۆمەڵگای ئێمەدا چەندان قەیرە کچ هەن،کچان قەیرە دەبن و دەکەونە تەمەنەوە لە سۆنگەی سارد بوونەوەی گەنجانەوە لە مەسەلەی ژنهێنان و هاوسەرگیریی دا،وە لە ئاکامی سەری خۆ هەڵگرتن و ڕووکردنە هەندەرانیان دا،کە لەوێش زۆربەیان سەلامەت دەرناچن گیرۆدەی چەندان گرفت و کێشە و لاساریی و لادان و نەخۆشی دەبن.

٥- ئنجا لە ڕووی ئابوورییەوە، کاتێك ئافرەت لە ئیسلام دوور دەخرێتەوە زیان و زەرەرێکی دیکە کە لە خۆی و خێزانی و کۆمەڵگاکەی دەدات لە ڕووی ئابورییەوە و لە ڕووی ژیان و گوزرانەوە ، بۆچی؟! چونکە ئەو ئافرەتەی کە هەموو خولیا و مەبەستی ئەوەیە خۆی بۆ پیاوان نمایش بکات و هەر رۆژە بە جۆرێك و بەڕەنگێك بێتە بەر نیگایان،وە پشوو سوارانە ڕاکە ڕاکیەتی بە دوای مۆدێلە جۆراوجۆراکاندا، ناچارە مەسرەفێکی زۆر بکات و بارێکی ئابووری قورس دەخاتە سەر گیرفانی بابی یان مێردی یان خۆی! بێ ئەوەی کە هیچ بەرهەمێکی دەست بکەوێت بێجگە لە جووڵاندنی غەریزەی پیاوان، کە غەریزەیان دەجوولێنێ و دەورووژێنێ،وە دیارە خۆیشی بەهۆی خۆڕانواندن و خۆڕازاندنەوە سووك و بێ نموود دەکات و خۆی لە پێش چاوی پیاوان دەبێزێنێ، چونکە بۆ دڵنیایی خوشکانی بەڕێزیشمان پیاوانیش زیاتر دڵیان بەلای ئافرەتێکدا دەچێت کە (دیارە ئەو پیاوەی بە جددی بیەوێ خێزان پێکەوە بنێ) کە خاوەنی

کەسایەتی و کەرامەت بێت و چاوی لەوە بێ کە بە تەنیا حەڵاڵی پیاوێك بێ، بەڵێ هەرکەسێك بیەوێ ژن بێنێ، مەگەر چۆن دەنا ئافرەتێکی ناوێ کە هەمیشە خەریکی خۆڕازاندنەوە و خۆڕانواندن و خەریکی جووڵاندنی غەریزەی پیاوان بێ!

پیاو سرووشتی وایە پێی خۆشە هاوسەرێکی هەبێ زۆر وەفادار و بە ئەمەك بێ و بێجگە لەو چاوی لە کەسی دیکە نەبێ، هاوسەرێك کە بە کەڵکی دایکایەتی بێ و بۆ ئەوە شایستە بێ کە ببێ بە دایکی منداڵ و جگەرگۆشەکانی!.

٦-ئنجا لە کۆتاییدا لە ڕووی سەرنجام و چارەنووسەوە، ئایا ئەو خوشکانەمان کە تووشی بێ بەندو باریی و ڕەوشت داڕووخان و تووشی چەندان غەڵەت و پەڵەت دێن هەرخۆشیان بە مسوڵمان دەزانن!

دەی باشە خوشکەکەی من،خۆ تۆ دەبێ بزانی کە قیامەت و دوا ڕۆژێك هەیە و سزاو پاداشتێك هەیە و لێپرسینەوەت لە گەڵدادەکرێ، باشە نابێ تۆ بزانی کە سەرنجام و چارەنووسێك چاوەڕێت دەکات؟!

پاشان ئەو کەسەی کە دەیەوێ ئافرەت لە ئیسلام و شەریعەت و ئەدەب و رەوشتەکەی دوور بخاتەوە، پێی دەڵێین:باشە کاکە تۆ ئەگەر خۆت بە مسوڵمان دەزانی و دەشزانی گەلەکەمان مسوڵمانە،دەبێ قەناعەت و بڕوات وابێ و دڵنیابی کە ئینسان کاتێك کە لە ئیسلام دوور دەکەوێتەوە،

تووشی سزاو جەزرەبەی خوایتۆڵەستێن دەبێ و ڕۆژڕەشیی دوارۆژچاوەڕێی دەبێ, ئەدی نابێ تۆ دڵسۆزی ئەو خەڵك ومیللەتەبی و نابێ بەتەنگ چارەنووس و دوارۆژیەوە بی؟!

تەوەرەی سێیەم

پاساوو بیانووی دوورخستنەوەی ئافرەت لە ئیسلام:

ئێستاش بابزانین پاساوو بیانووی دوورخستنەوەی ئافرەت لەئیسلام چی یە؟!

لەو بارەوە هەندێك شت یاس دەكرێ، بۆ وێنە: دەگوترێ: بە مەبەستی بەرەوپێشچوونی كۆمەڵگاكەمان و پێشكەوتنی ئافرەتان،پێویستە ئافرەتان لە ئێسلام دوور بكەونەوە لە ڕووی فیكرییانەوە لە ڕووی هەڵسوكەوت و ڕەوشتیانەوە، لە هەموو لایەنەكانەوە دەبێ ئافرەتان لە ئیسلام دوور بخرێنەوە تاكو پێش بكەون، یاخود دەڵێن: ئەوە پێویستە چونكەمرۆڤ دەبێ ئازادبێ،ئافرەت بۆ ئەوەی ئازادبێ دەبێ ئەو قەید و بەندانە بشكێنرێن كە دەبنە ئاستەنگ و بەربەست لە ڕێی بەرە و پێشچوونی ئافرەت دا،یان دەڵێن:ئافرەت بۆ ئەوەی مافەكانی خۆی وەدەست بێنێ دەبێ ئەو قەید و بەندانە بشكێنێ،واتە لە

شێرازە و سنووری شەریعەت دەربچێ ،یاخود بە پاساوی ئەوەی کە کۆمەڵگایەکەمان کۆمەڵگایەکی دواکەوتوویە و زۆر جار بەناوی ئیسلامەوە ستەم لە ئافرەت کراوە ،بۆ نموونە:کچ بە زۆر بە شوودراوە ،یان بە گچکەیی مارە کراوە ،یان چی و چی کراوە ،بۆیە دەبێ ئێمە لە ڕقی ئەوە واز لە ئیسلام بێنین!!

بەڵام لە ڕاستی دا هەموو ئەو بیانوو پاساوانە شتی بێ جێن:

یەکەم: خوشکانی من! ئیسلام ڕێی لە پێشکەوتنی نەگرتوە ،بەڵکو ئیسلام لەسەر ئێمەی فەرز کردوە کەچی خەڵك هەیەتی لە زانست و زانیاری و صەنعەت و لەشتی باش و پەسند و سوودبەخش لێیان وەربگرین و لێیانەوە فێربین ،وەك خوا (جل شأنه) فەرموویەتی:﴿الذين يستمعون القول فيتبعون أحسنه...﴾[16] پێغەمبەری خوایش (ﷺ) فەرموویەتی: {الحكمة ضالة المؤمن فحيثما وجدها فهو أحق بها[17]} واتە: زانیاری شتێکە لە بڕوادار ون بووە جا لەهەر شوێنێك چنگی بکەوێ لە هەموو کەس پێی شایستەترە.وە فەرموویەتی: {طلب العلم فريضة على كل مسلم[18]} .واتە: بەدوای زانیاری دا گەڕان لەسەر هەموو مسوڵمانێکی نێرومێ فەرزە.بەڵام ئیسلام لێی قەدەغە کردووین

---

[16] الزمر-١٨-

١٧ – رواه الترمذي

١٨- رواه أبن ماجه عن أنس

کە شتی پڕو پووچ و ڕەوشتە خراپەکانیان لێ وەربگرین،ئەگەرنا ئیسلام دەڵێ:ئەگەر خەڵك زانست و پیشەسازیی هەیە و لەڕووی تەکنۆلۆژیاوە پێشکەوتووە،ئەگەر لە ڕووی ئیداریی و سیاسی یەوە پێشکەوتووە،تۆ ئەزموون(تجروبە)ی ئەوان وەربگرە و لێیان سوودمەند ببە،کە واتە: بۆ ئەوەی ئێمە ژیانمان بەرەو پێشەوە بەرین،خوشکانمان بۆ ئەوەی گەشە بکەن و بەرە و پێش بچن پەکیان لەسەر ئەوە نەکەوتوە واز لە دینەکەیان بێنن.لە حاڵێك دا کە دینەکەیان فەرمانیان پێ دەکات، فەرمان بە مرۆڤ دەکات کە هەمیشە لەبەرە و پێشچوون و گەشەکردندابێ هەمیشە هەوڵبدات وولاتی خۆی زیاتر بەرەوپێشەوە بەرێ،هەوڵبدات شارەزاتربێ،خۆ ئێمە زۆرمان پێخوشە خوشکانمان لە ڕووی فێربوونی زانست و پیشەسازی و ئیداریی یەوە چاو لە خەڵکی ڕۆژئاوا بکەن،کە بێگومان ئەوان لەو ڕووانەوە پێشکەوتوون،بەڵام ئێمە پێمان ناخۆشە لە وشتانەدا تەماشایان بکەین و لاسایان بکەینەوە کە دەرد و نەخۆشین و ڕۆژئاوایی یەکان بۆ خۆشیان پێیانەوە گیرۆدە بوون،با ئێمە چاو لە خەڵك بکەین لە شتی باش دا و لاسایان نەکەینەوە لەشتی خراپ دا.

دووەم :ئینجا مەسەلەی ئازادی،لەڕاستی دا ئەوەندەی کە ئیسلام داکۆکیی کردوەلەسەر ئەوە کە ئینسان ئازادبێ- بەپیاو و ئافرەتەوە- هیچ بەرنامەیەك ئەوەندە داکۆکیی نەکردوە، بۆچی؟!

چونکە لە ئەسڵدا ئیسلام دەڵێ: مرۆڤەکان هەموویان ئازاد خوڵقێنراون و دەبێ تەنیا بەندەی خوابن،نابێ هیچ کەسێک کەسێکی دیکە بچەوسێنێتەوە و زوڵم و ستەمی لێ بکات،چونکە هەموویان وەك یەك بەندە(عبد)ی خوان و هەمووشیان بۆ تاقی کردنەوە خوڵقێنراون،بەڵێ لە ڕاستی دا ئیسلام بۆ ئەوە هاتوە کە مرۆڤەکان ئازاد بن،بەڵام ئایا ئەو ئافرەتەی کە لە ئیسلام دوور دەخرێتەوە و هەر ڕۆژەی بە جۆرێك یاریی پێ دەکرێ،ئایا ئەو ئافرەتە دەتوانێ بڵێ: من ئازادم؟! ئایا نەکراوە بە کۆیلەی عادەت و مۆدێل؟! نەکراوە بە کۆیلەی ئارەزوو و داخوازی یەکانی ئەو کەسانەی کە ئەو دام و دەزگای ڕاگەیاندنە یان بە دەستەوەیە و هەر جارە ڕەواج بە شتێك دەدەن؟!

بێگومان ئەو ئافرەتانەی ئەوە حاڵیانە ئازادیی یان لە دەست داوە،ئەو ئافرەتەش ئازادە کە بەپێی ئیمان و عەقیدە و دینی خۆی و بەو شێوەیە کە کەسایەتیی و کەرامەت و ئابڕووی پارێزراو بێ ئاوا هەڵس و کەوت دەکات،نەك ئەوەی کە هەرجارە بە مۆدێلێك و بە شوێنێك دا دەیبەن و هەرجارە بەشێوەیەك دەیڕازێننەوە و ڕەوشتێکی نزم و ناپەسەندی فێر دەکەن! ئەو ئافرەتە کۆیلەیە خاوەنی ئیرادەی خۆی نیە و لە ژێر کاریگەریی غەریزەی خۆی دایە نەك عەقڵ و دینی!

سێیەم: ئنجا دەربارەی مافی ئافرەت، ئایا ئافرەت بۆ ئەوەی مافەکانی بۆ دابین بکرێت پەکی لەسەر ئەوە کەوتوە کە لە دین و شەریعەت و بەرنامەی خوا دوور بکەوێتەوە؟!

خوشکانی من! لە ئەوروپا و ڕۆژئاوا بەگشتی بە ئەمریکاشەوە کاتێك ئافرەتان بە هەندێك لە مافەکانی خۆیان گەیشتن و دەستیان لێیان گیربوو،کە چەندان هەوڵ و تەقەلالایان داو چەندان خۆپیشاندنیان بەرپاکرد،وە لەسەر ئەوە باجی زۆریشیان دا ئنجا هەندێك لە مافەکانیان دەستکەوت! بەڵام پێش ئەوەی یەك ئافرەت خۆپیشاندان بکات و نارەزایی دەرببڕێ شەریعەتی خوای کاربەجێ مافی تەواوی بە ئافرەتان دا، بۆچی؟ چونکە خوای بەدیهێنەر خوای هەموو لایەکە،زۆر سەیرە ئەوەی کە دەگوترێ باوك سالاریی و دایك سالاریی و پیاو سالاریی...هتد،لە ئیسلام دا تەنیا شەریعەت سالاریی هەیە و شەریعەتی خوا سەروەر و سالاری هەموو کەسە! ئەگەرنا نەپیاو کوێخای ئافرەتە و نەئافرەتیش کوێخای پیاوە،لە ئیسلامدا شەریعەتی خوا حاکمە و بڕیار دەدات کە ئەوە حەق و مافی پیاوە و ئەویش هی ئافرەت،ئەویش ئەرکی هەرکامیانە بەرامبەر بەیەکدی،وە دەبێ ڕێزی زۆریش لەیەکدی بگرن،هەردووکیان هەر مرۆڤن،هیچ کامیان لەوی دیکە گەورەتر و بەرێزتر نیە مەگەر پارێزکاریی(تقوی)ی زیاتربێ!

وە لە ڕاستی دا مەسەلەی باوك سالاریی و دایك سالاری پیاو سالاریی و ئافرەت سالاریی لە ئیسلام دا وجودی نیە،شەریعەتی

خوای مەزن سالار و سەروەرە بەسەر هەموو لایەکەوە،شەریعەتی خواش (نێر) داینەناوە تاکو بەزەرەری مێ تەواو بێ و،(مێ) داینەناوە تاکو بەزەرەری نێر تەواوبێ،خوایەك(جل شأنە) دایناوە کە نێرایەتیی و مێیایەتی پاڵ نادرێتەلا،خوای بەدیهێنەر دەفەرموێ:﴿ وَمِن كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴾ **الذاريات- ٤٩**- ئەوە قاعیدە و یاسای خوایە بۆ دروستکراوانی خۆی،بەڵام خوای بێ وێنە و هاوەڵ لەسەرووی ئەوەوەیە کە نێرایەتیی و مێیایەتیی پاڵبدرێتەلا،بۆیە شەریعەت و بەرنامەکەی نە بەلای پیاو دا شکاوەتەوە نە بەلای ئافرەت دا، بەڵکو بۆ هەردووکیان وەك یەکە.

ئنجا ئەگەر بە ئینسافەوە تەماشای مافەکانی ئافرەت بکرێت لە شەریعەتی خوادا هەموو مافەکانی بۆ دابین کراوە، مافی سیاسیی،فیکری،ئابووری،کۆمەلایەتی،...هتد،دیارە لێرەدا دەرفەتی ئەوەمان نیە هەمووی باس بکەین[١٩].

چوارەم: ئنجا کاردانەوە،ئایا لە کاردانەوەی هەندێك عادەت و نەرێتی هەڵەی کۆمەڵگادا دەبێ ئێمە واز لە دینی خوا بێنین؟!

ئافرەت کە بە گچکەیی مارە کراوە،یان کە بە نابەدڵیی خۆی بەشوو دەدرێ،یان کە ژن بە ژنی پێدەکرێ،یان کە دەهێڵدرێتەوە و بەدڵ خواستی خۆی بەشوو نادرێ،یان کە بابی دەیەوێ بەزۆر بیدا

٢٠- لە کتێبی (ئافرەت و خێزان لە سایەی شەریعەت دا) باسم کردوە چۆن لەشەریعەتی خوادا هەموو ئەو مافانەی کە پیاو هەیەتی لە کۆمەڵگادا ئافرەتیش هەیەتی،بەڵام بە لەبەر چاوگرتنی سروشتی ئافرەتانەی،بڕوانە:لاپەر:٩٥ تا ١٢٨،چاپی دووەم نووسینگەی تەفسیر.

به خزمێکی خۆی و...هتد، ئەوانە هەموویان عادەت و نەریتی نەفامی (جاهلي)ن, و هیچ پەیوەندی یان بە شەریعەتی خواوە نیە, لە شەریعەتی خوای دادگەردا ئافرەتیش وەك پیاوە، وەك چۆن پیاو بە ویست و ئارەزووی خۆی ئافرەت دیاری دەکات، بە هەمان شێوەش ئافرەت دەبێ بە ویست وئارەزووی خۆی، بە ڕەغبەت و ئیرادەی خۆی هاوسەری ژیانی خۆی دیاری بکات! ئەگەر بەلایەوە پەسند و گونجاو نەبێ هیچ کەس بۆی نیە لەسەری فەرز بکات.

لەو بارەشەوە زۆربەی هەرە زۆری زانایانی ئیسلام دەڵێن: هەر گرێبەند(عقد)ێکی هاوسەرێتی بە زۆرلێکردن(جبر)ی ئافرەتەکە دامەرزێ شەرعیی نیە،لە فەرموودەی(صحیح)دا هاتوە: کچێك چوو بۆ لای پێغەمبەر(ﷺ) گوتی: ئەی پێغەمبەری خوا بابم منی بەمێرد داوە و داومی بە برازایەکی خۆی،منیش بەو ئامۆزایەم ڕازی نیم،تۆ دەفەرمووی چی؟ پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی : ئەوەی کە بابت بڕیاری داوە ئێمە هەڵمانوەشاندەوە،مادام تۆ پێی،ڕازی نی بۆ خۆت سەرپشکی،دوایی کچەکە بۆ خۆی گوتی: ئەی پێغەمبەری خوا قەیدی نیە من ڕازی دەبم بەڵام هەر ویستم پیاوان بزانن کە بۆیان نیە زەبر و زۆر لە ئافرەتان بکەن و بە نا بەدڵی خۆیان بەشوویان بدەن.

لێرەدا تەماشا دەکەین پێغەمبەری خوا(ﷺ) ئەو (نکاح)ەی هەڵوەشاندەوە کە بەبێ پرس و ڕەزامەندیی ئافرەتەکە بڕیاری لەسەر دراوە!

ئنجا ئەو عادەت و نەریتەی کە لەسەر بنچینەی خزمایەتی و بەرگەریی باوە،بۆ وێنە: ئەوە شێخ و سەیدە نابێ مێرد بە غەیری خۆیان و خەڵکی دیکە بکات و،ئەویان ئاغا یان کۆێخایە نابێ مێرد بە خەڵکی دیکە بکات و فلاّن عەشیرەت و هۆز و تیرەیە نابێ ئافرەتانیان لە چوارچێوەی عەشیرەتەکەیان دەربچن و...هیتد،ئەوە بێگومان هیچی لە ئیسلام و لە شەریعەتی خوای بەرزو مەزن دا نیە! پێغەمبەری خوا (ﷺ) دەفەرموێ: {اذا جاءكم من ترضون دينه و خلقه فانكحوه، الاّتفعلوا تكن فتنة في الأرض و فساد كبير...[٢٠]} واتە: هەرکەسێك هات بۆلاتان لە دینداریی و خوو ڕەوشتی ڕازی بوون ئافرەتی پێ بدەن- بیانووی دیکەی لێ مەگرن کە دەبێ ماڵ و سامانی ئەوەندەبێ و کۆشك و خانووبەرەی وابێ و فلاّن عەشیرەتی بێ و مووچەی هەبێ و بەرپرسیارێتی هەبێ و ...هتد- ئەوە مەکەن ئەگەرنا ئاشووب و ئاژاوە و خراپەیەکی زۆر لە زەوی دا بلاّودەبێتەوە،- وەك ئێستا- .

کەواتە ئێمە بۆ چارەسەری ئەو عادەت و نەریتە نەفامی (جاهیلی)یە و سەرجەم ئەو دیاردە نەفامی یانەی کە هەن لە نێو کۆمەڵگاکەماندا،وە ئافرەت تێیاندا چەوسێندراوەتەوە و مافی پێشێل کراوە،چارەسەر ئەوە نیە واز لە ئیسلام و شەریعەتی خوا بێنین،بەڵکو چارسەر ئەوەیە بگەڕێینەوە بۆ باوەشی ئەم دینە،ئەو

٢١- رواه الترمذي و حسنه.

ژەنگ و ژارو خڵت و خاڵۆلیتەو لاڵەی کە لە دین ئالاوە ئەوانەی لێ پاك بکەینەوە،لە ڕاستی دا ئێمە بە هۆی دوورکەوتنەوە لە ئیسلام گیرۆدەی کۆمەڵێك عادەت و نەریتی نەفامی سەیر و سەمەرە بووین لەسەرجەم بوارەکانی ژیان دا بە تایبەت لە بواری ژن و ژنخوازی و لە مەسەلەی هەڵس و کەوت لەگەڵ ئافرەتان دا،بۆ وێنە: پیاوی وا هەیە پێی عەیبە کە هاتەوە بۆ ماڵ سەلام لە خێزان و هاوسەرەکەی بکات و دەڵێ: جا عەیب نیە پیاو سەلام لە خێزانی خۆی بکات؟! یان کە دەچێ بۆ سەفەرێك پێی نەنگە و عەیبە پرس بە خێزانەکەی بکات و ڕاوێژ و مەشوەرەتی پێ بکات،ئێ برام ئەوە جەهالەتە! پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) نەك هەر لە ئیش وکاری ماڵەوەدا بەڵکو لە کاروباری سیاسیی دا گرفتی گەورەی بۆ هاتە پێش،پرسی بە(ام سلیمە)ی خێزانی کرد (خوای لێ ڕازی بێت) ئەویش ڕێیەکی پیشاندا و گوتی: ئەی پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) ئاوا بکە بۆ ئەوەی بۆ ئەو قەیرانە سیاسیی یە دەربازبی،ئەوە بوو بەقسەی کرد و قازانجیشی کرد!

عائیشەی دایکی ئیمانداران (خوای لێ ڕازی بێ) زۆر جار پیاوانی گەورە گەورە لە هاوەڵان کێشە و مشت و مڕێکیان دەبوو دەچوون (عائیشە)یان دەکردە دادوەر و دەیانگوت: ئەی دایکی ئیمانداران لەو بارەوە تۆ چ زانیاری یەکت هەیە؟ ئایا پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) چی فەرمووە؟ ئەویش کێشە و گرفتەکەی بۆ یەکلا

دەکردنەوە و پێی ڕاگەیاندن کە پێغەمبەر(صلى الله عليه وسلم) ئاوای فەرمووە و ئاوای کردوە و ...هتد؟

تەوەری چوارەم

چارەسەر

لە کۆتایی دا چارەسەری ڕاست و شەرعیی — خوشکەکانم! — بۆ ئەو دیاردە و حاڵەتەی کە هەیە کە دەویسترێ ئافرەت لە ئیسلام دوور بخرێتەوە،چارەسەر ئەوەیە بەڕاستی هەموومان بە میللەت و جەماوەرەوە بە حکوومەت و ئیدارەوە بەلایەنە سیاسییە یەکانەوە هەموومان بگەڕێینەوە سەر ڕەسەنایەتیی خۆمان،ئێمە میللەتێکی مسوڵمانین،ئێمە لە دەستووری خۆماندا-دەستووری عێراق- کە هەموومان بەبەڵێ دەنگمان بۆ داوە گوتوومانە: دینی ڕەسمی دەوڵەت ئیسلامە،وە نابێ هیچ یاسایەك دەربچێ کە پێچەوانەی شەریعەت بێ.

کەواتە بابگەڕێینەوە سەر ڕەسەنایەتی خۆمان،وە با چی دیکە لێدوان و قسەی دوژمنان ناحەزانی میللەتەکەمان بەسەر خۆمانەوە سوار نەکەین،بەراستی ڕاگەیاندنی ئێمەی کورد لە کوردستان- ڕاگەیاندنی لایەنی عەلمانیی و دەستەلاتدار- ڕووی ڕاستەقینەی نەتەوەکەمان و ڕەسەنایەتی یەکەی شێواندوە! کە ماشاء الله ئەوەندەی لە ڕاگەیاندنی کوردی دا تەپڵ و تووزەڵە و مۆسیقا و شایی و ڕەش بەڵەك و تێکەڵ و پێکەڵی و شتی سەیر و سەمەرە دەبینرێ لە هیچ کەناڵێکی دنیادا بەو شێوەیە نیە،مەگەر

ئەو کەنالانەی کە تایبەت کراون بە ڕەواج پێدانی فاحیشەگەریی و کاری نابەجێ ،ئەگەرنا هیچ کەناڵێك بە ئەندازەی کەناڵە کوردی یەکان بەو شێوەیە سەرقاڵی گۆرانیی و سەما و هەڵپەرکێ نین ،ئێمە حەز دەکەین ڕاگەیاندمان ئەوەی کە باسی ئافرەت دەکات و ئاراستەی ئافرەت دەکرێ لە خزمەت ئافرەت دا بێ ،با بۆیان باسی زانیاری و زانست ،پیشەسازیی و داهێنان بکرێ، بۆیان باسی ئەوە بکرێ کە شارەزا و چاوکراوە بن و بزانن چۆن ئەرکی سەرشانیان ڕادەپەڕێنن و چۆن ئەرکە سیاسیی و کۆمەڵایەتیی و خێزانی یەکانیان جێبەجێ دەکەن! با ئافرەتان زیاتر مەجالیان پێ بدرێ کە لە بواری سیاسیی و کۆمەڵایەتیی دا ڕۆڵی خۆیان ببینن.

ئنجا ئەو برادەرە عەلمانیی یانەش، کە ڕەواج بەو مەسەلانە دەدەن و بە حیساب دڵسۆزن بۆ مافی ئافرەت ،پێیان دەڵێین: لەگەڵ خێزانەکانی خۆیاندا باش بن ،مەجالیان پێ بدەن ،پرس و ڕاتان پێیان هەبێ و ڕاوێژیان پێ بکەن ،ڕێز و حورمەتیان بگرن ،چونکە ئێمە دەبیستین زۆریان بە پێچەوانەوە مامەڵە لەگەڵ خێزانەکانیاندا دەکەن! وەك مەسەلەی ئەو (مەلا) یەی لێهاتوە کە ئامۆژگاری خەڵکی دەکرد و دەیگوت دەبێ ئاوا و ئاوا بکەن، دوایی مەلاژن گوتی :مامۆستا ئەدی نابێ فلانەشتە ئاوابێ؟ ئەویش گوتی :مەلاژن خۆ من هەر لەگەڵ خەڵکیمە و لەگەڵ خۆمانم نیە!

لەڕاستی دا ئەگەر ئێمە شتی باشمان بۆ ئافرەت دەوێ، دەبێ پێشێ لەگەڵ ماڵ و خێزانی خۆمان جێبەجێی بکەین، ئەگەر

دەمانەوێ ئازادیی هەبێ با ئازادیی بدەین بە خێزانی خۆمان لە چوارچێوەی ماڵدا و با مەجالی بدەینێ دوو قسەبکات و ڕەخنەبگرێ، بە ڕاستی ئێمە ئەوەمان زۆر پێ چاکە، لە سەردەمی پێغەمبەردا (صلى الله عليه وسلم) ئافرەتان ڕۆڵی گاریگەریی خۆیان بینیوە لە سەرجەم بوارەکاندا، هەروەها لە سەردەمی دەستەڵاتی ئیسلامی دا ئافرەت توانیویەتی ڕەخنە بگرێ لە گەورەترین کاربەدەستی مسوڵمانان، لە خەلیفەی مسوڵمانان بۆ وێنە لە (عمر بن الخطاب) خوا لێی ڕازی بێ.(٢٢)

با ڕەخنە بگرن،مەجالیان پێ بدرێ،داوای مافەکانیان بکەن،بەڵام لە چوارچێوەی شەریعەتی خوای پەروەردگاردا، لە چوارچێوەیەك دا کە بە بەرژەوەندیی و قازانج و بەختەوەریی دنیا و دوا ڕۆژیان تەواو دەبێ و لە دنیا و دوارۆژدا لێی بەهرەمەند و سوودمەند دەبن.[٢١]

ئەوە کورتەیەك بوو لە باسی(بە دوور خستنەوەی ئافرەت لە ئیسلام چ ژیانێك دەکەین!) کە زۆر بە گوشراویی پێشکەشمان کردن، لە ڕاستی دا لە هەموو ڕووەکانەوە زەرەر دەکەین و هیچ قازانجی لێ ناکەین،کاتێك کە ئافرەتانمان، خوشکانمان،ڕۆڵەکانمان،کچەکانمان لە خێزانێکی مسوڵمان دا لە

---

(١)- وەك لە بارەی دیاری کردنی ئەندازەی مارەیی(مهر)یەوە ئافرەتێك ڕەخنەی لێ گرت و ئەویش ڕەخنەکەی لێ قبوول کرد.

دایك دەبن، دایك و بابی مسوڵمانی هەیە بەڵام لە ئیسلام دوور دەخرێتەوە ،دوایی تەماشا دەکەین وەك بەچکە مسوڵمان نەبێ وەك بەچکە هەموو شتێك دەچێ! ئایا میللەتی ئێمە هیچ کێشەی نەماوە ئەوە نەبێ کە ئافرەتەکانمان بەو شێوەیە لێ بکرێت؟! تا ئێستا کێشەی سیاسیی مان چارەسەر نەبووە ،تا ئێستا سنووری جوگرافیای کوردستانمان بۆ دیاری نەکراوە ،وە کەرکووك و چەندین شوێنی دیکەمان بۆ نەخراوەتەوە سەر هەرێمی کوردستان ،فیدرالیەتمان لێ نەسەلمێنراوە بە تەواویی ،زۆر جار ئێمە هێلکەی خۆمان هەموو دەخەینە سەبەتەی ئەمریکاوە ،ئایا لێی سەلماندووین کە فیدرالیەت مافێکی سیاسیی ئێمەیە و دانی بۆ پێداهێناوین؟! هەروەها نەتەوە یەکگرتووەکان دانی بۆ پێداهێناوین؟! ئێمە دەیان کێشەی گەورە گەورەمان هەن ،پێویستە ڕاگەیاندن و میدیاکانمان زیاتر ئاراستەی ئەوە بکەین کە ئەو کێشە و گرفتانەمان بۆ چارەسەر بن! نە کۆمەڵێك کێشە و گرفتی دیکە بۆ خۆمان و بە دەستی خۆمان دروست بکەین و دواییش لە ئەنجامدا کۆمەڵگاکەمان پێی گەندەڵ و پۆخەڵ بکەین کە دوایی نەزانین چۆن کێشە و گرفتەکانمان چارەسەر بکەین.

لە کۆتایی دا دەپاڕێمەوە و دەڵێم: خوایە دەرووی خێری زیاتر لە میللەتەکەمان بکەیەوە ،هەموو لایەکمان بە قیادەی فیکریی و سیاسیی یەوە ،بە دام و دەزگاکانی ڕاگەیاندنەوە ،بەهەموو چین و توێژەکانەوە ،بە شێوەیەك بین کە لای تۆ پەسەند بین و لای

پێغەمبەری خوایش (صلی الله علیه وسلم) بە ئوممەت و شوێنکەوتەی ئەو لە قەڵەم بدرێین و لەو دەرد و نەخۆشیانە سەلامەت و پارێزراوبین کە لە ئەنجامی دوورکەوتنەوەمان لە دینی خوا پێیانەوە گرفتار و گیرۆدە دەبین لەسەر ئاستی تاکیی و خێزانیی و کۆمەڵیی و دەوڵەتیی،

وصلى الله و سلم على محمد وعلى اله وصحبه أجمعين

والحمد الله رب العالمين

* وەڵامی هەندێك لە پرسیارەکانی خوشکان لە نێو کۆڕەکەدا:

(١)-پرسیار:زۆرێك لە ئافرەتانی ئیسلامی ئێمە لە کاتی شوو کردن(زواج)دا داوای مارەیی زۆر و نێو ماڵی زۆر خانووبەرە و شتی تایبەتی خۆیان دەکەن،ئایا مافی شەرعیی مان هەیە بۆ ئەوە؟

وەڵام: لە شەریعەتی ئیسلام دا وا بە پەسەند و چاك زانراوە کە ئافرەت داوای مارەیی زۆر نەکەن،وەك فەرموودەی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) دەفەرمووێ: {خيرهن أيسرهن مهوراً} رواه الطبراني عن ابن عباس،واتە: (باشترین ئافرەتان ئەوانەن کە مارەیی یان کەم بێ)، واتە بڕو بیانوو نەگرن.

لەڕاستی دا لە جیاتی ئەوە دەبێ خوشکانی بەڕێزمان مەرجی دیکە دابنێن لە خودی مرۆڤەکەدا- نەك لەماڵ و سامانی دا- ئایا ئەو مرۆڤە ئیمان و عەقیدە و بیروباوەڕی چۆنە؟ ئەخلاق و ڕەوشتی چۆنە؟ هەڵسوکەوتی چۆنە و ئایا ژیانی لەگەڵ دەکرێ، ناکرێ؟ ئایا ڕێك و ڕاستە؟ ئەو مەرجانە دابنێ باشترە و بە قازانجی دنیا و دواڕۆژیان تەواو دەبێ وەك چۆن پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) بە پیاوانیشی

هەروا فەرمووە کە دەفەرموێ: {تنكح المرأة لأربع :لمالها و لجمالها و لحسبها ولدينها ،فاظفر بذات الدين تربت يداك} رواه البخاري و مسلم و أبوداود و ابن ماجه ،واتە: (ئافرەت لەبەر چوار شت بە هاوسەر دەگیرێ: لەبەر ماڵ و سامانی ،حەسەب و نەسەبی ،جوانیی ،دینداري ،جا تۆ هەوڵ بۆ خاوەن دینەکەیان بدە- واتە ئەوەی دین و ڕەوشت و نێوەڕۆك (محتوى)ی چاکترە- ئەگەرنا دەستت بە زەوی یەوە بنووسێ لەبەر نەداریی)

بەڵێ لەشەریعەت دا مەجال دراوە کە ئافرەت مارەیی زۆربێ ،ئەوە دیارە ،بەڵام بێگومان بە پەسەند زانراوە کە ئافرەت داوای مارەیی زۆر نەکات و مەرجی ماددی قورس و گران دانەنێ،وە لە ڕاستی دا مەرجی قورس دانانیش لەمەسەلەی ژن و ژنخوازیی دا دەبێتە هۆی ئەوەی کە پڕۆسەی ژنهێنان دوا بکەوێ و گرفتی بێتە ڕێ،کە ئەوەش هەم کوڕەکان ناچنە پێش و سارد دەبنەوە لە ژنهێنان، کە دەبینێ ئافرەتەکە داوای مارەیی و نێومالّی زۆر و سەیارە و خانووبەرەی چاك دەکات،وە هەم کچەکانیش دەمێننەوە و قەیرە دەبن و شوویان بۆناکرێ!

(٢)-پرسیار: زۆرێك لە ڕێکخراوەکانی ئافرەتان خۆیان لەیەك جیا دەکەنەوە و پەیوەندیی و هاوکاری یان لە نێواندا نیە ،بۆچی ئێوە بڕیارێکی گشتی بۆ ڕێکخراوەکانی ئافرەتانی خۆتان دەرناکەن تا بیسەلمێنن کە ئیسلام ڕۆڵی هاوکاری و پەیوەندی و پێکەوە ژیانی هەیە.

وەڵام: لەڕاستی دا ئێمە لە نێو یەك كۆمەڵگادا این ،جا وەك چۆن لایەنە سیاسیی یەكان لەو خاڵانەدا كە تێیاندا هاوبەشن دەبێ هاوكاری یەكدی بكەن و هەماهەنگی یان پێكەوە هەبێ ،بەهەمان شێوەش دەبێ ڕێكخراوەكان چاكتر هاوكاری یەكتر بكەن،چونكە زۆرجار ئامانجی سیاسیی لەیەكتر دوور هەیە ،بەلام ڕێكخراوە مەدەنی یەكان و بە تایبەت ڕێكخراوەكانی ئافرەتان پێم وایە لە زۆر شت دا ئامانجیان یەكێكە ،ئافرەتانی هەموو ڕێكخراوەكان بۆ ئەوە تێدەكۆشن كە ماف و ئازادی یەكانی ئافرەتان دابین بكرێت و ڕێزو كەرامەت و كەسایەتیی ئافرەتان پارێزراوبێ ،وە مەجالی كار و چالاكی یان هەبێ و ڕۆڵی خۆیان لە كۆمەڵگا دا ببینن و حیسابیان بۆ بكرێ ،واتە سەرجەم ڕێكخراوەكانی ئافرەتان لەوانەدا هاوبەشن ،بۆیە هاوكاری كردنیان لەگەڵ یەكتر زۆر پێویستە.

وە ئێمە لێرەوە ڕایدەگەیەنین وەك خۆمان- كۆمەڵی ئیسلامیی- كە پێویستە لەسەر خوشكانی كۆمەڵی ئیسلامیی هەوڵبدەن دەست پێشخەر بن لە هاوكاری كردن و پێكەوە كاركردن لەگەڵ هەموو ئەو ڕێكخراوانە كە بە دڵسۆزیی بۆ ئافرەتان كاردەكەن.

(٣)-پرسیار: زۆر سوپاسی بەڕێزتان دەكەم بۆ سازدانی ئەم كۆڕە ،بەڕاستی كۆڕێكی زۆر سەركەوتوو بوو ،وە سوودێكی زۆرمان لێ وەرگرت ،بەڕێزت ئاماژەت بەوەكرد كە لە شەریعەتی ئیسلام دا جیاوازی نەكراوە لە نێوان ژن و پیاودا تەنیا لە كاركردن دا نەبێ ،بەلام وەك دەبینین زۆر جیاوازی كراوە بۆ نموونە: لە وەرگرتنی

میرات وەك یەك نین تەنیا لە زەوی کوشتوکاڵی دا وەك یەکن،ئایا ئەوە دەگەڕێتەوە بۆ دین یاخود بۆ ئەوەی کە پیاو داڕێژەری یاسایە.؟!

وەڵام: هەندێك کەس وا دەزانێ کە هەمیشە لە ئیسلام دا پیاو دوو ئەوەندەی ئافرەت میرات دەگرێ! بۆ زانیاریتان ئەوە بەو شێوەیە نیە،چونکە ئەو ئایەتە قورئانی یەی کە دەفەرموێ:﴿وللذكر مثل حَظّ الأنثيين﴾ النساء-١١-،ئەوە مەبەستی کوڕان و کچانە،واتە کاتێك بابێك دەمرێ و کوڕ و کچی لە دوا بەجێ دەمێنن، کوڕەکان دوو ئەوەندوی کچەکان میرات دەگرن!بێگومان ئەوەش حیکمەتی زۆری تێدایە وەك ئێستا ڕوونی دەکەمەوە،ئەگەرنا مەسەلەی دایك و باب کاتێك کە میرات لە کوڕەکانیان دەگرن هەردووکیان(شەش یەك)دەگرن، واتە بە ئەندازەی یەکدی دەگرن وەك خوا فەرموویەتی: {...ولأبويه لكل واحد منهما السدس مماترك ان كان له ولد}النساء-١١-.بەڵکو جاری وا هەیە ئافرەت لە پیاو زیاتر میرات دەگرێ،کەواتە مەسەلەی{للذكر مثل حَظّ الانثيين}واتە: بۆ نێر هەیە دوو ئەوەندەی مێ،ئەو تەنیا دەربارەی کوڕان و کچانە،حیکمەتەکەشی ئەوەیە کە لە ئیسلام دا کوڕ ژن دێنێ پێویستە مارەیی ئەو ژنە بدات و نەفەقەی بدات،وە مەسرەفی خێزان دروستکردن لەسەر کوڕە،بۆیە لە میراتی بابی دا زیاتری بەش دەدرێ بۆ ئەوەی ئەو پێداویستی یانەی ماڵداری و پێکەوەنانی خێزانی پێ جێبەجێ بکات،واتە ئەو پێداویستی یانەی کوڕەکە

ڕەچاوکراوە ،بەڵام کچ کە شوو دەکات - نە مارەیی لەسەرە و نە ماڵ پێکەوەنانی لەسەرە و نەداوای نەفەقـەی لێ دەکرێ ،بۆیـە کـچ کـە نیوەی میراتەکەی بەش دەدرێ لەبەر ئەوەیە کە هـیچ مەسـرەفێکی لەسەر نیە ،بەڵام برایەکەی کە ژن دەهێنێ پێویـستە هـەموو ئـەو مەسرەفانە بکات،جا شەریعەت لەوەدا موراعاتی کوڕەکەی کردووە زیاتری پێداوە چونکە زیاتری پێویست دەبێ،ئەگەرنا وەك گوتمان: باب و دایك کاتێك کوڕیان دەمرێ هەردووکیان (شـەش یـەك) دەگرن بە ئەندازەی یـەك،وە هەنـدێك حالـەت هەیـە کـە ئـافرەت زیاتریش لە پیاو میرات دەگرێ.

پرسیار: بەڕێزتان باسی بەرەڵڵایی و ئەو شتانەت کرد ،لام وابێ چارەسەری هەر باش ئەوەیە بەڕای من کە دین لـە دەسـەڵات جیـا بکرێتەوە ،چونکە ئەو کاتە دین قودسیەتی خـۆی دەبـێ وە تێکـەڵ نابـێ لەگەڵدەسـەڵات،وە پیـاوانی دەسـەڵاتدار نـاتوانن گاڵتـە و سوکایەتیی بە دین بکەن،ئیتر سوپاس.

وەڵام: سوپاسـی ئـەو خوشـکە بـەڕێزە دەکەین،لـەوەڵامی ئـەو پرسیارەدا دەڵێم: خوشکە بەڕێزەکەم! ئیستە دین لە دەسەڵات جیـا کراوەتەوە بۆیە گیرۆدەی ئەو دەرد و نەخۆشـی و کێـشەو گرفتانـە بووین! خۆ ئێـستا برادەرانـی دەسـەڵاتدار بانگەشـەی عەلمانیـەت دەکەن و دەڵێن حوکمەکەمان حـوکمێکی عـەلمانی یـەو دیـن لـە دەسەڵات جیایە، لەگەڵ ئەوەشدا توشی ئەم وەزعە بوین!

ئەنجا لە ڕاستی دا کاتێك دین لەگەڵ دەسەڵات ئاوێتە بێ – چونکە لە ئیسلامدا دین و دەوڵەت یەك شتە- ئەو دینە نینۆکی ئەو دەسەڵاتە دەکات و ناهێڵێ زوڵم بکات وە ناهێڵێ فەساد و گەندەڵی سیاسیی ئیداریی و ئابووری هەبێ،ناهێڵێ ئەو دەسەڵاتە هەموو ئیمتیاز و تایبەتمەندی یەکان بۆ خۆی قۆرخ بکات و میللەتی لێ بێ بەش بکات! بۆیە لە کاتێك دا کە دەسەڵات دیندار بێ و دین و دەسەڵات ئاوێتەی یەکدی بن و دین تەوجیهی دەسەڵات بکات،ئەو دەسەڵاتە نابێتە ملۆزمێك وەك ئێستا کە دەیبینین، ئەو دەسەڵاتە کۆمەڵێك سنووری بۆ دادەنرێن، چونکە هەر لە ڕێوە دین دەڵێ: دەبێ دەسەڵاتدار خەڵك هەڵیبژێرێ و کاربەدەستان و مشوورخۆران دەبێ هەڵقوڵاوی ئیرادەی خەڵك و جەماوەر بن وەك خوای بەرز و مەزن دەفەرموێ{و امرهم شوری بینهم} الشوری-٣٨-.

پاشان ئەگەر دین حاکم بێ، خەڵك دەبێ بە چاودێر بەسەر دەسەڵاتەوە،و خەڵکەکە لەسەر خۆیشی واجب دەزانێ کە ڕەخنە لە دەسەڵات بگرێ وە هەڵەکان ڕاست بکاتەوە،و دەبێ ئەو دەسەڵاتەش لەسەر خۆی بە واجب ببینێ گوێ بۆ ڕەخنە و تێبینی و چاودێری و سەرنج و پێشنیاری خەڵك بگرێ،وەك لەو سەردەمی کە ئیسلام حوکمی کردوە بەو شێوەیە بووە،کەواتە بە پێچەوانەوە ئەوەی ئێستا بەرهەمی ئەوەیە کە دین لە دەسەڵات دوور خراوەتەوە بۆیە ئێمە تووشی ئەوە ئاشووبە سیاسیی و خێزانیی و ڕەوشتی یە بووین،بەڵام

ئەگەر دین دەوری خۆی پیبدرێ ئەو گرفت و کێشانە کە ئێستا بە دەستیانەوە گیرۆدە بووین و پیّیانەوە دەناڵێنین بە دڵنیاییەوە چارەسەر دەکرێن.

(٥)-پرسیار: ئایا ئافرەتی قوتابی بۆی هەیە کە لە وەرزش دا بەشدار بێ، چالاکی یە وەرزشی یەکان بەگشتی و بەتایبەتی فیستیڤاڵی ساڵانەی قوتابخانەکان؟

وەلام: هەڵبەتە لە ئیسلام دا ڕێ لە ئافرەت نەگیراوە کە وەرزش بکات، بەڵام ئیسلام ڕێ بە تێکەڵیی ئافرەت و پیاو نادات لەکاتی وەرزش دا، چونکە بێگومان وەرزش کردن دا جەستەی ئافرەت و مێیینایەتی (أنوثة)ی زیاتر بەدەر دەکەوێ و بەرجەستە دەبێ، مانای وایە دەبێتە پێشانگا (معرض)ێك بۆ ئەوەی پیاوان سەرنجی بدەن و تەماشای بکەن! ئەگەرنا ئافرەتان لە شوێنی تایبەتی خۆیاندا بۆیان هەیە وەرزش بکەن و هەموو چالاکی یەکی وەرزشی ئەنجام بدەن بەتایبەت ئەوەی کە لەگەڵ سروشتیان دا دەگونجێ، ئیسلام ئافرەتی قەدەغە نەکردوە وەرزش بکات، بەڵام بە ئادابێکی شەرعی یەوەو لە نێوان خۆیاندا، وە ئەگەر بێینە سەر باری حەقیش بەڕاستی ئافرەت پێویستی بەوە نیە لەگەڵ کوڕاندا یاری تۆپی پێ و باڵە و جۆرەکانی دیکەی یاری بکات، بەڵکو دەبێ بۆ خۆیان بیکەن و کوڕانیش هەروا بۆ خۆیان بیکەن، وە لە دنیاش دا وەك دەبینن زیاتر هەر بەو شێوەیەیە.

(٦)-پرسیار: دەربارەی تێکەڵیی کوڕان و کچان لە قوتابخانەکان دا چی دەڵێن؟

وەڵام: لەو بارەوە دیارە ئێمە زۆرمان پێناخۆشە کوڕان و کچان تێکەڵ بن لە قوتابخانەکاندا و پەیمانگا و زانکۆکاندا،وە بێگومان ئەوەش یەکێکە لەو شتانەی کە دەسەڵات بەکاری دێنێ بەڵام بەزەرەری میللەت تەواو دەبێ،ئێستا لە ئەمریکا کار لەسەر ئەوە دەکرێ کە تێکەڵی کوڕان و کچان لە خوێندن دا نەمێنێ،وە ئێستا لە وڵاتانی ئەوروپا لە ئەنجامی ئەوەدا کە ئافرەت و پیاویان تێکەڵ کردوە لە قۆناغەکانی خوێندن دا بۆیان دەرکەوتوە کە ئاستی زانیاریی پیاوان و ئافرەتانیشیان هاتۆتە خوارێ،بۆچی؟چونکە وروژاندنی غەریزەی جینسی و بەیەکەوە مەشغوولبوون و پاشان چەندین شتی دیکەی خراپی بە دوادا دێ،کە هەرخۆش نیە لەم کۆڕەدا ئامەژەیان پێبکەین! زۆر جار ئافرەتان دەچنە قۆناغی ئامادەیی حامیلە دەبن و دەبنە دایك و منداڵیان دەبێ بەبێ ئەوەی کە مێردیان دیاربێ! بۆیە لە ئەنجامی ئەو نەخۆشی و گرفتاری یانەدا ئەوان-خەڵکی ئەوروپا- خۆیان هاتوونە سەر ئەوە کە لە قۆناغەکانی خوێندنی باڵادا ئافرەتان وپیاوان،کوڕان و کچان لەیەك جیا بکەنەوە،ئنجا ئەوەی خەڵك زەرەری لێ کردوە پێویستە ئێمە پەندی لێوەر بگرین نەك ئێمەش بە هەمان هەڵەی ئەوان بڕۆین.

(٧)-پرسیار: ئایا ئافرەتێکی مسوڵمان و پۆشتە شوو بە کەسێکی نامسوڵمان بکا لەبەر ئەوەی کەسێکی مسوڵمان داخوازی ناکات ئەوە چ حوکمێکی هەیە؟

وەڵام: ئەگەر کەسێك ئیمان و عەقیدەی ئیسلامی نەبێ و بڕوای بە ئیسلام نەبێ،ئەوە دروست نیە ئافرەتی مسوڵمان شووی پێ بکات! بەڵام ئەگەر کەسێك ئیمان و عەقیدەی ئیسلامی هەبێ بەڵام هەڵە و ناشەرعی و کەم وکووڕی هەبێ ئەوە دروستە شووی پێ بکات،ئەڵبەتە وا باشتر و پەسەندترە ئەو ئافرەتە مسوڵمانە بۆ پیاوی دیندار و خاوەن ڕەوشتی بەرز و پابەند بە شەرعی خواوە بگەڕێ،دوایی ئەگەر شووی پێ کرد مادام مێردەکەی خۆی بە مسوڵمان دەزانێ پێویستە ئەو ئافرەتە هەوڵی لەگەڵ بدات کە پابەند بێ بە شەریعەتەوە بە قسەی خۆش بە هەر شێوەیەك کە بۆی دەگونجێ،بەڵام ئەگەر ئەو کەسە هەر بڕوای بە ئیسلام نەبێ و کافربێ ،ئەوە دیارە دروست نیە شووی پێ بکات،واتە هەر گرێبەند(عقد)ی نیکاحەکەی دانەمەزراوە و دانامەزرێ مادام عەقیدە و بیروبڕوایان لەیەك جیابێ.

(٨)پرسیار: ...هەموومان دەزانین کە مافەکانمان لە ئیسلام دا یاسایی و شەرعی یە بەڵام مامۆستا گیان بە ڕای بەڕێزتان ئەو هۆیانە چین کە بوونەتە هۆی ئەوە کە ئافرەتان لە ئیسلام دوور بکەونەوە؟

وەڵام: من پێم وایە ئەوەی کاریگەری هەبووە لەوەدا کە بەشێک لە ئافرەتانی ئێمە لە ئیسلام دووور بکەونەوە یا خود بەرەو دوور کەوتنەوە بچن، هەم کەم و کوڕي خودی مسوڵمانان خۆیان بووە،کەمتەرخەمی مامۆستایەکان،کەمتەرخەمی باب و دایکان،حاڵی نەبوون لە ئیسلام،بەڵکو زۆر جاران بە سەرو بنی لە ئیسلام حاڵی بوون! وەختێ کەسێك بەو شێوەیە لە ئیسلام حاڵی ببێ کە ئیسلام ڕێ بە ئافرەت نادات ڕۆڵی خۆی ببینێ و مافی پێ نادات، دیارە هەر بەو شێوەیەش لەگەڵ ئافرەت مامەڵە دەکات،ئەو کاتە ئافرەتەکە خۆی بە ستەم لێکرا و ماف خوراو دەزانێ و دوور دەکەوێتەوە،کەواتە بەهەڵە تێگەیشتن لە ئیسلام و بە هەڵە مامەڵە کردن بە ناوی ئیسلامەوە لەگەڵ ئافرەت ،کاریگەری خراپی بووە،و هەم ئەو شەپۆلە ماددی یەی کە لە ئارادایە دەوری زۆر خراپی گێڕاوە لەوەدا ،ئاشکرایە شەپۆلێکی ماددیگەرایی لە دونیادا هەیە بۆ بێ بەند و باریی و بە دەمەوە چوونی فەساد ،بۆ خۆتان دەبینن و دەبیستن لە وڵاتاندا ئەوە چەند جارێك لەو کۆنگرانەی کە دەربارەی ئافرەت گیراون بە ڕاشکاویی باسی ئەوە دەکرێ کە دەبێ ڕێ بدرێ پیاوێك و پیاوێك خێزان پێکەوە بنێن،و ئافرەتێك و ئافرەتێك خێزان پێکەوە بنێن و..هتد!!

کەبێگومان ئەو ڕێڕەوە(اتجاه)ە چەوتە وێڕای تێکگیرانی لەگەڵ فیترەتی مرۆڤ و عەقلّ و لۆژیك دا سەریش دەکێشێ بۆ بنە بڕبوونی نەسلّ و وەچەی بەشەر و قەڵاچۆ بوونی!.

جائەمانە هەموویان وێکڕا کاریگەریی یان هەبووە و هەیە لە سەر دوورکەوتنەوەی بەشێك لە ئافرەتان لە ئیسلام.

نێوەڕۆك

لەم نامیلکەیەدا

روونکراوەتەوەوە کە کاتێك ئافرەت لەئیسلامدا دووردەخرێتەوە. هەم خۆی و هەم کۆمەڵگاکەش بە نێر و مێ و ورد و درشتەوە لە هەموو بوارەکانی ژیان و گوزەران دا دووچاری چەندان جۆرە دەردو نەخۆشی و گرفت و کێشە دەبن .

هەروەها رونیشکراوەتەوە کە هەمووئەو بیانوو و پاساوانەی بۆپاساودانەوەی وەدورخستنی ئافرەت لەئیسلامدا لەکۆمەلگاکەماندا ، دەهێننەوەو وەك : ئازادی و ماف بۆدابین کران و ...هتد هەموویان شتی پووچ و بێ بناغەن ، چونکە شەریعەتی خوای کاربەجێ ئازادیی و ماف و بەرژەوەندی هەمولایەکی بەچاکترین شێوە دابین کردون .

نوسین
بۆبلاو
هەولێر - شەقام
ت: 18138
موبایل : 22